

Rapport – Mindre kommuners miljöarbete på affärsmässiga villkor

INNEHÅLL

Sammanfattning.....	3
Introduktion.....	4
Problemformulering.....	4
Syfte.....	5
Förväntade resultat.....	5
Metod.....	6
Steg 1: Förarbete.....	6
Steg 2: Uppstartsmöte.....	6
Steg 3 Ta fram stödmaterial.....	6
Steg 4 förankring av miljöfrågan.....	7
AI – Styrkebaserad Dialog.....	7
Resultat.....	9
Startmöte mars 2012.....	9
Framtagande av stöd och inspirationsmaterial.....	10
Möte 2 24 augusti 2012.....	10
Framtagande av modell för förankring och arbete med lokala miljömål.....	12
Götene.....	12
Kort om Götene.....	12
Genomgång av kommunens verksamhetsplaner.....	12
Analys av verksamhetsplaner.....	12
Analys av den styrkebaserade medborgardialogen.....	13
Halvdag om miljö, möjligheter och utveckling i Götene Kommun.....	14
Avslutande diskussioner: Hur når vi dit?.....	16
Resultat utvärdering.....	16
Skara.....	16
Kort om Skara.....	16
Genomgång av kommunens verksamhetsplaner.....	16
Halvdag om miljö, möjligheter och utveckling i Skara Kommun.....	17
Avslutande diskussioner: Hur når vi dit?.....	19
Utvärderingsresultat från de två workshopsen.....	20
Analys.....	21

Att skapa en affärsmässig hållbarhetspotential inifrån.....	21
Förutsättningarna finns för utvecklingen av de gröna näringarna i Skaraborg.....	21
Koppling mellan miljöarbete och andra strategiska områden	21
Nästa steg, från ord till handling.....	22
Bilaga: 1 Grundmaterial utvalda strategiska frågor för Skaraborg	0
Bilaga 2: Framtagna stöd och inspirationsmaterial.....	4
Bilaga 3 Inbjudan Götene	6
Bilaga 4 Deltagarlista Götene	7
Bilaga 5 Presentation Götene	8
Bilaga 6 Detaljerade resultat från Götene	14
Bilaga 7 Skara Inbjudan	17
Bilaga 8 Deltagarlista.....	18
Bilaga 9 Presentation Skara	19
Bilaga 10 Detaljerade Resultat Skara.....	26
Bilaga 11 Utvärderingsresultat från de två workshoparna i Götene och Skara.....	30
Bilaga 12 Verktyg för lokalt miljömålsarbete	34

SAMMANFATTNING

Under projektet togs en modell fram för att identifiera en affärsmässig hållbarhetspotential med fokus på de areella näringarna. Modellen utgår från Appreciative Inquiry– styrkebaserad dialog, och sätter fokus på vad som görs och är bra i dagens miljöarbete för att skapa kreativitet runt en affärsmässig hållbar utveckling av de gröna näringarna. Modellen prövades av två stycken pilotkommuner, Götene och Skara, och genomfördes i två separata workshopar. Utvärderingsresultaten visar att detta var en uppsaktad modell att arbeta utifrån och att den skapade nya perspektiv på hur ett miljömålsarbete kan drivas lokalt och hur det kan knyta an till en affärsmässig utveckling i kommunen.

I den första fasen av arbetet gjordes en workshop tillsammans med samhällsplanerare, näringslivsansvariga och politiker i Skaraborgskommunerna. Resultaten från workshopen resulterade i att tre möjliga samverkansområden för miljöstrategiska satsningar togs fram. Dessa var: biogas, uthållig turism och en hållbar livsmedelsproduktion.

I projektet har fokus legat på att se möjligheterna med ett lokalt miljöarbete och målsättningen har varit att de nationella miljö kvalitetsmålen ska ha en tydlig lokal anknytning. Detta har även varit fokus i framtagandet av en arbetsmodell för förenklat arbete med lokala miljömål. Arbetsmodellen har utformats till ett hjälpverktyg som finns att ladda ner på Hållbar utveckling Väst's hemsida.

Resultaten från projektet visar att det finns goda förutsättningar för utveckling av de gröna näringarna i mindre kommuner i Skaraborg. Tre gröna näringar lyftes fram som speciellt intressanta i Skaraborg: biogas, uthållig turism och närproducerat och ekologiskt jordbruk.

Det finns också goda förutsättning för att förankra en näringslivsutveckling hos medborgarna, som inte sker på bekostnad av miljön. Resultaten visar också att det pågår mycket arbete i regionen som stärker de gröna näringarna, exempelvis Green Tech Park som är ett utvecklingscentrum för gröna näringar i regionen och Biosfär – Vänerskärgården Kinnekulle som arbetar för en hållbar utveckling i regionen.

Samtidigt avspeglas inte dessa förutsättningar och möjligheter i någon större utsträckning i de kommunala verksamhetsplaner som vi har analyserat. Även om kommunerna ofta är involverade i enskilda projekt som utvecklar de gröna näringarna, saknas idag ett helhetsgrepp med en tydlig koppling mellan lokalt miljömålsarbete och en hållbar näringslivsutveckling.

Projektet har genomförts av Linda Ternström, projektledare, Therese Näsman, projektmedarbetare och Max Vretborn, projektmedarbetare.

INTRODUKTION

Bedömningen i Naturvårdsverkets senaste fördjupade utvärdering kom fram till att 14 av de 16 miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat om inte kommer att nås till mååret 2020. Ett av de områden som studien visade på var att miljö kvalitetsmålen och generationsmålet lättare nås om alla aktörer drar åt samma håll. Alla politikområden behöver engageras i miljöarbetet. Detta förutsätter kunskap, insikter och medvetenhet om miljöproblemen och möjliga lösningar.¹

Många kommuner har knappa resurser. De viktigaste frågorna för dessa kommuner handlar oftast om att få fler kommuninvånare, fler arbetstillfällen och bättre ekonomi. Detta leder många gånger till att större satsningar på miljöstrategiska frågor får stå tillbaka. Ofta görs inte kopplingen att en satsning på miljöarbetet kan leda till en mer attraktiv kommun med fler arbetstillfällen och bättre ekonomi.

Genom att engagera fler funktioner såsom samhällsplanering och näringslivsutveckling skapas förutsättningar för mindre kommuner att bli mer aktiva i miljömålsarbetet. Kan näringslivet och medborgarna också få ökad kunskap och bli engagerade i arbetet ökar möjligheterna än mer.

Projektet har genomförts med stöd av Naturvårdsverkets miljömålsmedel. Projektet har letts av Hållbar utveckling Väst och genomförts i samverkan med Skaraborgs kommunalförbund.

PROBLEMFÖRMULERING

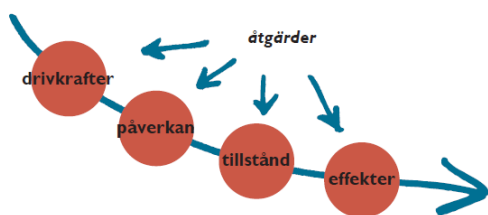
Affärsmässig hållbarhetspotential har i projektet definierats av drivkrafter i de lokala näringslivet som leder till positiv utveckling av tillståndet i miljön, effekterna på miljön och till en ökad måluppfyllelse av miljö kvalitetsmålen. En variant av DPSIR-modellen², se Figur 1, framtagna av Länsstyrelsen Skåne, används för att illustrera skillnaden mellan hur arbetet med en hållbar affärsmässighet bäst får effekt jämfört med arbete som inte är det³. Drivkrafter som leder till negativt miljö tillstånd och miljöeffekter innebär att åtgärder behöver göras i flera led av orsakskedjan för att förhindra eller minska effekterna av dessa drivkrafter. Det är också vanligt att åtgärds kostnaderna ökar för varje steg ut i orsakskedjan.

¹Naturvårdsverket 2012, "Steg på Vägen", hämtad 2013-03-15 från:

<http://www.swedishepa.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6500-3.pdf>

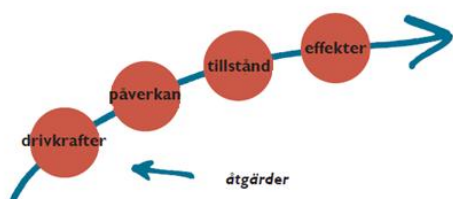
² Modell som har utvecklats av European Environment Agency och beskriver orsakssamandet mellan samhälle och miljö

³ Länsstyrelsen i Skåne län 2004, Vägledning för Skånes kommuner i arbetet med de skånska och nationella miljö målen

FIGUR 1: ORSAKSKEDJA SOM VISAR HUR SAMHÄLLETS DRIVKRAFTER LEDER TILL EFFEKTER PÅ MÄNNISKOR OCH MILJÖ

Genom att kommuner istället gör åtgärder i början av orsakskedjan för att rikta drivkrafter mot en hållbar affärsutveckling undviks annars nödvändiga åtgärder som uppkommer längre ner i kedjan som ofta är dyrare och mer ineffektiva, se Figur 2. Den typen av drivkrafter skapar också goda bieffekter som innebär högre kvalitet på miljön i kommunen och gör kommunen mer attraktiv att bo i eller besöka.

FIGUR 2 GENOM ATT GÖRA ÅTGÄRDER I BÖRJAN AV ORSAKSKEDJAN FÖR ATT SKAPA DRIVKRAFTER MOT EN AFFÄRSMÄSSIG HÅLLBARHET BLIR EFFEKTERNA I MILJÖN POSITIVA I STÄLLET FÖR NEGATIVA.

I projektet ligger fokus på det första steget i modellen – drivkrafter – och att göra åtgärder för att uppmuntra de drivkrafter som har en affärsmässig hållbarhetspotential. Genom att dessa drivkrafter främjas minskar kommunens negativa miljöpåverkan.

SYFTE

Syftet med projektet mindre kommuners miljöarbete på affärsmässiga villkor var att hitta arbetsformer som kan stärka mindre kommuner i det miljöstrategiska arbetet. Genom att lyfta affärsmässiga fördelar och regionala styrkor med hållbarhetspotential i befintliga verksamhetsplaner för samhällsplanering och näringslivsutveckling kan miljömålsarbetet integreras i den ordinarie verksamheten

FÖRVÄNTADE RESULTAT

För att uppfylla syftet ska projektet ta fram följande:

- En dokumenterad metod för identifiering av affärsmässig hållbarhetspotential med fokus på de areella näringarna tas fram.

- En arbetsmodell för förenklat arbete med lokala miljömål presenteras
- Deltagande kommuner hittar tre samverkansområden för fortsatta miljöstrategiska satsningar med koppling till områdena livsmedel, djur, bioenergi och markvård.

METOD

Projektet har genomförts i Skaraborg, ett område med många mindre kommuner. I Skaraborg finns en unik gruppering i näringslivet med koppling till de areella näringarna och en stor potential för produktion, distribution och förädling av energi från jordbruk, skogsbruk och en hållbar livsmedelssektor.

För att uppnå projektets syfte är projektet upplagt i 4 steg. Nedan redovisats metod för de olika stegen:

STEG 1: FÖRARBETE

Förarbete med inventering av nyttan för små-medelstora kommuner att ha ett aktivt miljöstrategiskt arbete och visa på lyckade exempel på kommunintegrering av miljömålsarbetet.

För att inventera nyttan för små-medelstora kommuner att ha ett aktivt miljöstrategiskt arbete och visa på lyckade exempel på kommunintegrering av miljömålsarbetet genomfördes en litteraturstudie för att hitta material och dokument som kan påvisa nyttan av ett miljöstrategiskt arbete. Vid ett startmöte med representanter från Skaraborgs kommunalförbund och två kommuner i Skaraborg diskuterades lyckade exempel där lokalsamhället har nytta av ett strategiskt miljöarbete. Startmötet resulterade också i två konkreta frågeställningar som utformades för den första workshopen för samhällsplanerare, näringslivsansvariga och politiker i kommunerna i Skaraborg.

STEG 2: UPPSTARTSMÖTE

Uppstartsmöte – träff för kommunala näringslivschefer och kommunala samhällsplaneringschefer. Inspirationsföredrag från näringslivschef/samhällsplaneringschef från annan mindre kommun som lyckats bra med att använda ett strategiskt miljöarbete för att skapa en attraktivare kommun. På mötet genomförs en workshopsdel kring vilken miljöstrategisk fråga som är viktigast att satsa på som också genererar arbetstillfällen, bättre ekonomi och/eller högre attraktivitet.

Workshop för samhällsplanerare, näringslivsansvariga och politiker i kommunerna i Skaraborg anordnades den 24 augusti 2012 och var upplagt i två pass. Ett för diskussion kring en eventuell dieselbegränsning – vad innebär det för Skaraborg - och ett pass med fokus på hållbar turism. Varje pass inleddes med bakgrundinformation om miljömålen med koppling till frågeställningen. Därpå följdes ett inspirationspass där Hållbar kemi Stenungsund fungerade som inspiration till pass 1 och Logårdens försöksverksamhet som inspiration till pass 2. I de efterföljande gruppövningarna diskuterades hur Skaraborgskommunerna gemensamt kan ta sig an dessa frågor.

STEG 3 TA FRAM STÖDMATERIAL

Projektledaren tar fram stödmaterial kopplat till de två viktigaste miljöstrategiska frågorna som workshopen pekat ut. Stödmaterialiet innefattar nuläge, goda exempel, internationella/ nationella/ regionala mål inom området.

Detta steg genomfördes genom litteraturstudie där material och goda exempel togs fram inför workshopen den 24 augusti. Materialet fokuserade på globala och lokala trender som påverkar kommunerna i Skarborg. Dels de stora dragen, oljetoppen, kemikalieanvändning, ekosystem och de planetära gränserna, dels de mer nära trenderna såsom biogas, ekologiskt jordbruk och naturvård/turism. I projektet togs även en arbetsmodell för förenklat arbete med lokala miljömål fram. Den utformades som ett verktyg och finns att ladda ner på Hållbar utveckling Väst:s hemsida, se Bilaga 12 Verktyg för lokalt miljömålsarbete.

STEG 4 FÖRANKRING AV MILJÖFRÅGAN

Hur kan den miljöstrategiska frågan förankras i verksamhetsplaner i samhällsplanering/ näringslivsutveckling i kommunen. Processkartläggning av arbetssätt och hur man får in det verksamhetsplaner. Gemensamt möte samt eget arbete i respektive kommun med bollplanksstöd av projektledaren. Om möjligt fokuseras detta arbete på insatsområden där fler kommuner har nytta av gemensamma satsningar för genomförande.

För att undersöka hur miljöstrategiska frågor kan förankras i verksamhetsplaner gjordes inom projektet genomgångar av olika verksamhetsplaner i två pilotkommuner, Götene och Skara. Dessa två kommuner valdes ut eftersom de båda var i en fas att utveckla sitt miljöarbete samt utveckla nya verksamhetsplaner. Den ursprungliga intentionen var att fler mindre kommuner i Skaraborg skulle delta men de andra hade inte möjlighet eftersom det för dem inte låg rätt i tiden att diskutera den här typen av strategiska frågor.

I genomgången av verksamhetsplanerna gjordes en analys av i vilken utsträckning dessa låg i konflikt med eller stärkte arbetet med miljö kvalitetsmålen. Resultaten från analysen utgjorde underlag för två stycken workshopar som hölls på plats i de två kommunerna och där deltagarna utgjordes av kommunala tjänstemän som arbetar strategiskt, exempelvis näringslivschefer och kommunutvecklare, kommunala tjänstemän som arbetar med miljö och kommunala politiker.

För att förankra miljöfrågan främst som en möjlighet och utvecklingsfråga har projektet valt att testa metoden Appreciative Inquiry (AI) – styrkebaserad dialog.

AI – STYRKEBASERAD DIALOG

Appreciative Inquiry är en teori och metod för organisationsutveckling och förändring⁴. Många metoder för att implementera nya system är problemorienterade, det vill säga att fokus ligger på att identifiera problemet. Flera studier har dock visat att detta minskar möjligheten att generera nya idéer och teorier eller kreativa lösningar. Cooperrider och Srivastva frågade sig vad som skulle hända om istället för att se problem i organisationer som skulle lösas, istället såg dem som underverk att uppskatta? På vilket sätt skulle det förändra våra frågor och vårt sätt att organisera?

⁴ Bushe, 1995 "Advances in Appreciative Inquiry as an Organization Development intervention" *Organization Development Journal*, Fall 1995 Vol.13, No.3, pp.14-22 hämtad 2013-03-15 från:
<http://www.gervasebushe.ca/aioj.htm>

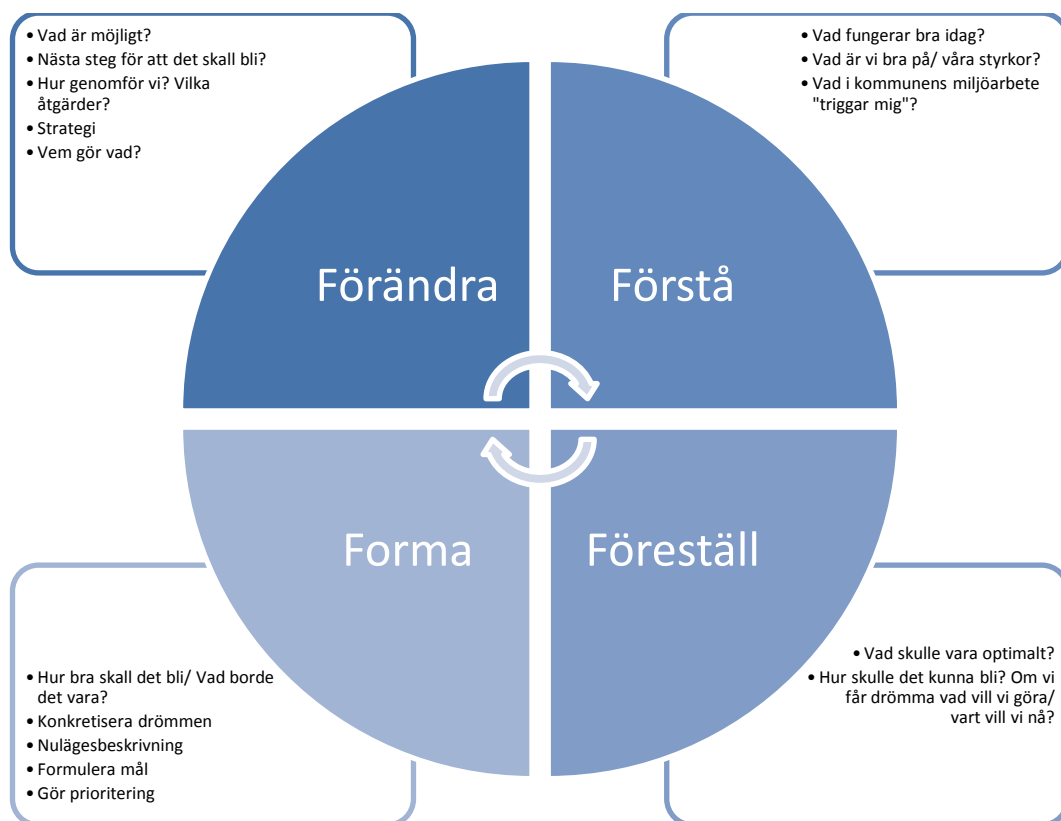
Argumentet var att alla grupper, organisationer eller sociala system har en naturlig tendens att utvecklas mot den mest positiva bilden som medlemmarna i gruppen har. Genom att medvetet utveckla positiva bilder skulle det vara möjligt att skapa förändring i hela det sociala systemet.

AI som metod för förändring är ett försöka att skapa en gemensam bild av en ny bättre framtid genom att upptäcka det bästa av vad som är och har varit. Dessa bilder skapar en drageffekt som genererar utveckling.

De fyra principerna som Cooperrider and Srivastva (1987, p.160) tagit fram bygger på att processen ska börja med uppskattning och följas av samarbete, proaktivitet samt se det som är möjligt. Processen handlar om att ta fram:

- Det bästa i det som är idag
- Hur skulle det kunna bli?
- Vad borde det vara?
- Vad är möjligt?

Modellen har valts för att miljöfrågan ofta ses som något betungande eller som ett problem. Istället ser projektet att det kan finnas vinningar i att lägga fokus på vad som görs och är bra idag och vilken utvecklingspotential det finns och därmed skapa kreativitet runt miljöfrågan. Modellen har anpassats utifrån miljöfokus, se Figur 3 Appreciative Inquiry– styrkebaserad dialog för miljömålsarbete. I de olika kommunerna har behoven varit lite olika så frågorna i modellen anpassas efter kommunens specifika område. Nedan syns en generell modell som sedan anpassats till respektive kommun i projektet.

FIGUR 3 APPRECIATIVE INQUIRY– STYRKEBASERAD DIALOG FÖR MILJÖMÅLSARBETE⁵

RESULTAT

STARTMÖTE MARS 2012

Den 20 mars 2012 genomfördes ett första startmöte i projektet. Vid mötet deltog Linda Ternström, projektledare från Hållbar utveckling Väst, Pascal Tshibanda, samordnare areella näringar Skaraborgs kommunalförbund, Ulf Lindén från Green Tech Park i Skara (näringslivsfrågor i Skara kommun) och Per-Åke Johansson, miljöstrateg Hjo kommun. Vid mötet diskuterades vilka frågor som är av intresse för Skaraborgs kommuner och vilken målgrupp och vilket upplägg mötet skulle ha.

Följande frågeställningar togs upp:

- Kopplingen mellan de regionala miljömålen och den faktiska situationen i Skaraborg - vilka kommunala verktyg har vi för att ta oss till målet? Vad är det kommunen har makten över?
- Många vet vad som är ett hållbart samhälle och att det är något eftersträvänsvärt – men varför driver vi inte samhället åt det hållet? Hur kan vi stödja en sådan utveckling?

⁵ Anpassad från Fredrik Norefjälls AI modell 2011

- Hur klarar sig Skaraborg om dieselransonering införs 2017/2020? Vilka nya affärsmöjligheter ger detta och vilka verksamheter kan ”konkurreras” bort?
- E20:s utbyggnad – inte klar innan bränslet istället blir en begränsande faktor?
- Hur bygger man det hållbara samhället utan att köpa mer ”prylar”?
- Hur bygger vi ett samhälle med cykeln som måttstock?
- Hur möter vi en verklighet där invånarantalet inte kommer att växa? Hur får man ett sådant samhälle att upplevas som positivt?
- Hur får vi realism i det vi bygger – vem bygger vi för – praktisk tillämpning – handel – hur många ska handla?
- Naturvårdsverkets rapport – klimatomställningen och det goda livet
- Begränsningen av fosfor – slamdebatten

Utifrån dessa diskussioner valdes 2 fokusområden ut, den framtida dieselbristen och dessutom hållbar turism, som var ett nytt fokusområde som framkom under diskussionerna.

Vid mötet lyftes ett antal exempel (sovstaden Nestved i Danmark, Holländsk stad som tagit bort ett körfält och gjort om det till cykelfält, Bristolpundet, Tottnes gröna företagspark) och föredragningspersoner (SKF:s tidigare hållbarhetschef, Gehl Arkitekter, Gröna Bilister Jacob Lagerkrantz, Delegationen för hållbara städer, KAN-energi Mats Rydehäll) som kan fungera som inspiration.

FRAMTAGANDE AV STÖD OCH INSPIRATIONSMATERIAL

Under våren 2012 togs stöd- och inspirationsmaterial fram inför en gemensam träff med flera kommuner i Skaraborg. Stöd- och inspirationsmaterialet fokuserade på dieselanvändningen i Skaraborg samt ökad turism som togs fram under första workshopen. Detta är två frågor som påverkar de areella näringarna i Skaraborg.

Statistik kopplat till målområdena begränsad klimatpåverkan, biologisk mångfald, rikt odlingslandskap, levande skogar och levande sjöar och vattendrag togs fram för de kommuner som planerade att delta på träffen i augusti se Bilaga: 1 Grundmaterial utvalda strategiska frågor för Skaraborg.

Utöver statistiken sammanställdes ett antal goda exempel på hur andra kommuner i Sverige och internationellt har arbetat med dels klimatfrågan och dels turism och areella näringar. I bilaga 2 finns ett axplock på visioner som olika städer/regioner tagit fram.

MÖTE 2 24 AUGUSTI 2012

Den 24 augusti genomfördes ett andra möte i projektet. Inbjudna var samhällsplanerare, politiker och näringslivsansvariga i kommunerna i Skaraborg. Följande kommuner deltog med en eller flera personer: Grästorp, Götene, Skara, Hjo och Skövde. Deltagarna bestod av två politiker, en kommunchef (tillika samhällsbyggnadschef), två med ansvar för näringslivsfrågor i kommunen och en miljöstrateg med ansvar för samhällsbyggnadsfrågor samt en representant för näringslivet. Dessutom deltog Skaraborgs kommunalförbund. Lars Josefsson från Hållbar kemi Stenungsund var inbjuden för att presentera hur kemiindustrin i Stenungsund satsar på förnybara råvaror och

energi och Stellan Johansson från Logården presenterade försöksverksamheten och gav en bild av framtidens jordbruk.

Mötet var upplagt i två pass. Ett för diskussion kring dieselbegränsning – vad innebär det för Skaraborg - och ett pass med fokus på hållbar turism. Varje pass inleddes med bakgrundinformation om miljömålen med koppling till frågeställningen. Därpå följdes ett inspirationspass där Hållbar kemi Stenungsund fungerade som inspiration till pass 1 och Logårdens försöksverksamhet som inspiration till pass 2. I de efterföljande gruppvningarna diskuterades hur Skaraborgskommunerna gemensamt kan ta sig an dessa frågor. I den efterföljande slutdiskussionen behandlades främst samverkan och det tvärvetenskapliga perspektivet och möjligheterna till samverkan mellan landsbygden i Skaraborg och kemiindustrin i Stenungsund. En fråga som hängde i luften efter mötet var: Vad ska vi leva av i framtiden – vad ska vi jobba med – vilken betydelse har de gröna näringarna för sysselsättningarna i det framtida Skaraborg?

Vid gruppdiskussionerna framkom följande:

- Hur skapar vi samverkan, symbios och interaktion i Skaraborg?
- Vikten av personliga möten, besöksnäring och näringslivsdriven utveckling för stora och små företag i samverkan?
- Hur går vi från visioner till verklighet och kan vi skapa en attitydförändring i kommunerna för att ligga i framkant?
- Hur skapar vi volym av biogas och får biogasen till ett attraktivt alternativ? Upphandling av kollektivtrafik med biogaskrav kan vara en väg.
- Det finns gott om möjligheter för naturturism och energiturism i Skaraborg – hur får man snurr på dem, paketerar dem och länkar ihop dem såväl lokalt som regionalt med t ex tåg/cykel.
- Hur kan kommunen kratta manegen för natur- och energiturism med en grundinfrastruktur som entreprenörer sen kan fylla på?

FRAMTAGANDE AV MODELL FÖR FÖRANKRING OCH ARBETE MED LOKALA MILJÖMÅL

Två stycken workshops genomfördes för att testa AI/styrkebaserad dialog som en modell för förankring och integrering av miljömålsarbetet i flera kommunens verksamheter. Den första workshopen hölls i Götene den 22 april 2013 och den andra hölls i Skara den 23 maj 2013.

GÖTENE

Götene kommun identifieras som en kommun som under projektiden höll på att utveckla sitt miljö- och visionsarbete samt har goda förutsättningar att utveckla sina gröna näringar.

KORT OM GÖTENE

Götene kommun ligger i Västergötland vid Vänerns östra strand. Kommunen har cirka fem mil kust längs med Vänern och här finns platåberget Kinnekulle som höjer sig 306 meter över havet. Götene kommun har cirka 13 200 invånare och en yta på 407 kvadratkilometer. Kommunen ingår i UNESCO:s biosfärområde Vänerskärsgården Kinnekulle. Götene är en företagarkommun med cirka 1400 företag. Livsmedelsindustrin är den största branschen. Gunnar Dafgård AB och Arla Foods är två av kommunens största företag. Det finns cirka 260 jordbruksföretag vilket är en stor del av kommunens näringsliv.⁶

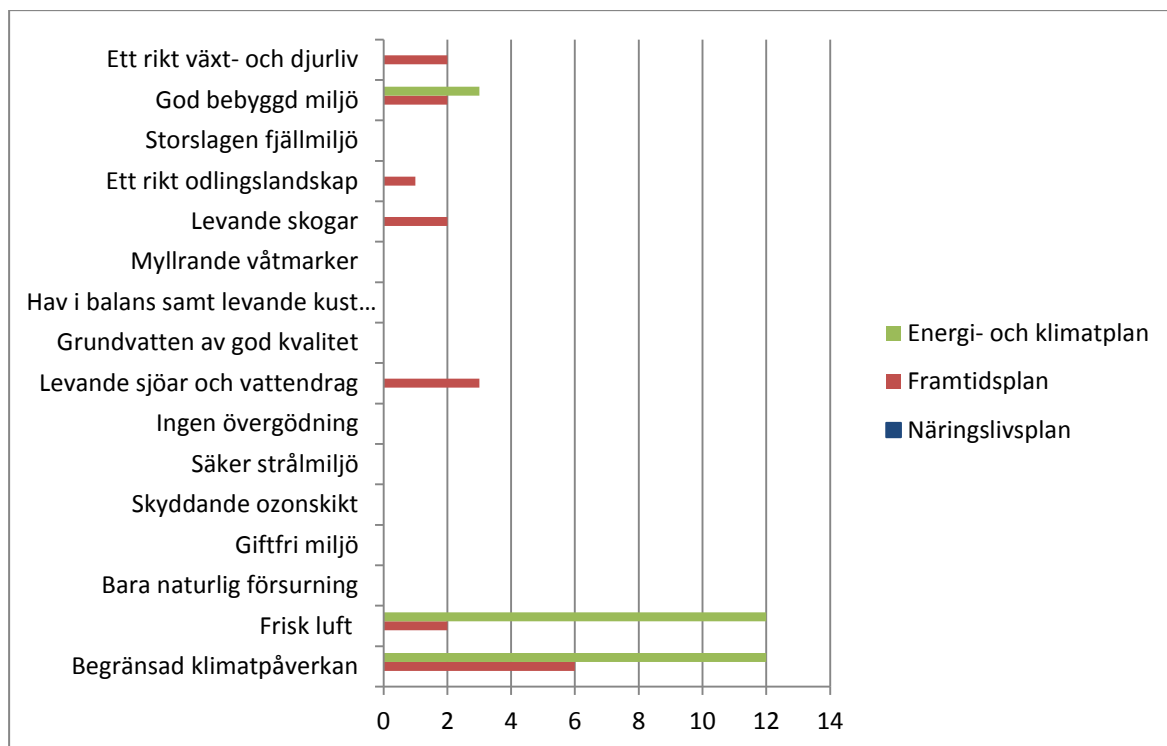
GENOMGÅNG AV KOMMUNENS VERKSAMHETSPLANER

Inför workshopen gjordes en analys av vilken koppling ett antal av Götene kommuns verksamhetsplaner hade till de olika miljökvalitetsmålen. Planerna utgjordes av formuleringar av mål och visioner för Götene kommun. I analysen bedömdes om det fanns någon direkt koppling till ett eller flera av miljökvalitetsmålen för de olika formuleringarna. I projektet analyserades i vilken utsträckning följande verksamhetsplaner hade kopplingar till de olika miljökvalitetsmålen: näringslivsplanen, energiplanen och framtidsplanen. Götene kommun hade också startat upp flera medborgardialoger baserat på metoden styrkebaserad dialog. Projektgruppen fick ta del av protokollen från de fyra första av dessa, som även de analyserades .

ANALYS AV VERKSAMHETSPLANER

Resultaten visade att det fanns kopplingar till miljökvalitetsmålen i både Götene framtidsplan och i energiplanen, men att det idag inte finns några direkta kopplingar till miljökvalitetsmålen i näringslivsplanen, se Figur 4. Alla mål som fanns för Energi och klimatplanen har en direkt koppling till miljökvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan* och *Frisk luft*. I framtidsplanen fanns 11 stycken viljeriktningar formulerade och 9 av dessa hade koppling till ett eller flera miljökvalitetsmål. Även här fanns kopplingar till kvalitetsmålen begränsad miljöpåverkan och ren luft, men även andra miljökvalitetsmål som levande sjöar och vattendrag, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv.

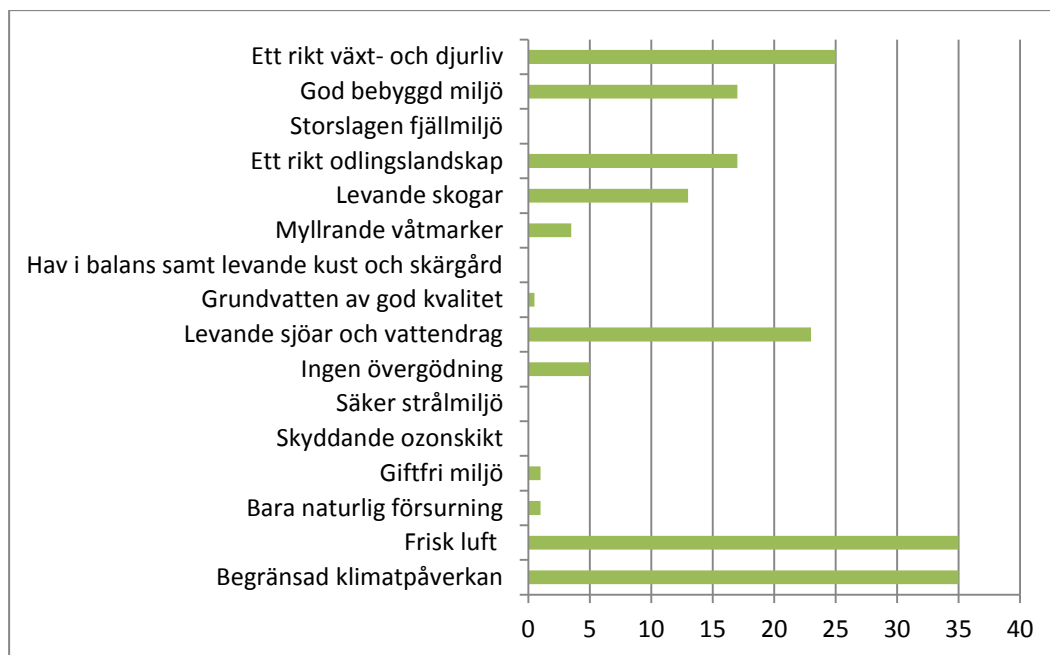
⁶ Götene.se

FIGUR 4: RESULTAT FRÅN ANALYS AV GÖTENE KOMMUNS OLIKA VERKSAMHETSPLANERS KOPPLING TILL DE OLIKA MILJÖKVALITETSMÅLEN

ANALYS AV DEN STYRKEBASERADE MEDBORGARDIALOGEN

I dialogerna lyfte medborgarna fram områden/ faktorer som de ville bevara samt utveckla i Götene. Vår analys visar att av de totalt 232 faktorer som medborgarna tar upp i dialogen har 88 stycken en direkt koppling till minst ett av miljökvalitetsmålen. De sju miljökvalitetsmålen som är av störst betydelse enligt analysen av medborgardialogen var: *ett rikt djur och växtliv, ett rikt odlingslandskap, levande skogar, levande sjöar och vattendrag, frisk luft och begränsad klimatpåverkan*, se Figur 5. Analysen visar att flera av de värden som Götenes kommuns egna medborgare uppskattade eller ville utveckla har en tydlig koppling till flera av miljökvalitetsmålen.

FIGUR 5: DE 16 MILJÖMÅLENS SKATTADE BETYDELSE FÖR DE OMRÅDEN SOM MEDBORGARNA I GÖTENE KOMMUN VILL UTVECKLA ELLER BEVARA.

HALVDAG OM MILJÖ, MÖJLIGHETER OCH UTVECKLING I GÖTENE KOMMUN

Den 22 april 2013 genomfördes en halvdag i Götene kommun med fokus på kommunens tillgångar och värdefulla miljöer som medborgarna värnar. Fokus låg på frågor som: Hur kan ett aktivt miljöarbete lyfta värdet av dessa miljöer? Vad har en liten kommun att vinna av aktivt driva sitt miljöarbete istället för att passivt anpassa sig? Vad kan det ge för affärsmöjligheter? Hur kan aktörer i Götene samverka för att skapa en utveckling som gynnar både affärsutveckling och miljö? (Inbjudan och program finns i Bilaga 3 Inbjudan Götene och deltagarlista i Bilaga 4 Deltagarlista Götene)

Under första delen av workshopen presenterades globala och lokala trender som kan komma att påverka Götene i framtiden, se presentationen i Bilaga 5 Presentation Götene. Nästa del handlade om att göra de två första av stegen i AI modellen, se Bilaga 6 Detaljerade resultat från Götene

STEG 1 VAD GÖR VI BRA IDAG?

I steg 1 delades deltagarna in i grupper för att diskutera vad Götene kommun gör bra idag, med avseende på miljö. Resultaten från diskussionsgrupperna visade att kommunen hade gjort en hel del bra saker på miljöområdet. Det finns flera naturreservat (19) i kommunen och kommunen är aktiv i Biofärsområdet Vänerskärgården Kinnekulle tillsammans med två andra kommuner, Lidköping och Mariestad. Kommunen har även en anställd kommunekolog, vilket är ovanligt för en mindre kommun, och har välutvecklat arbete med naturvård. Kommunen har också välutbyggd vindkraft och Götene har luft av god kvalitet. I Götene finns också en stor ekologisk livsmedelsproduktion. Resultaten från diskussionen i grupperna visade också att det pågår mycket planarbete inom miljöområden. Det finns en utarbetad energieffektiviseringsstrategi, ett VA-planarbete är under utveckling och det finns en tydlig politisk ambition i Götene att arbeta mer strukturerat med miljöområdet.

STEG 2 MÅLBILDEN

I den andra workshopen fortsatte deltagarna att arbeta i grupper och gavs i uppgift att motivera varför Götene kommun 2021 kommer få priset som Sveriges bästa miljökommun. Två frågor var vägledande i gruppernas diskussioner: Vilka är effekterna som ligger bakom det fiktiva priset? Hur har Götene gjort för att nå dessa effekter? Resultaten visade att det finns tre områden som alla grupperna ansåg att Götene behöver fokusera på för att bli Sveriges bästa miljökommun:

Visionen som gör Götene till vinnare av det fiktiva priset Sveriges bästa miljökommun år 2021

Genom tydlig och lättillgänglig politik inom miljöområdet med fastställd investeringsstrategi och genom en kontinuerlig processinriktad medborgardialog har Götene kommun tagit steget till en koldioxid neutral, fossilbränslefri kommun med utbyggd effektiv och väl använd kollektivtrafik i landsbygd, blivit korad och använd modell för alla världens Biosfärområden, utvecklat ett diversifierat miljöanpassat näringsliv för produktion av varor och tjänster och därigenom blivit modell för hur miljöanpassning kan ske bland Sveriges landsbygdskommuner.

Förnybara energikällor

- Götene är helt fossilfritt och detta har åstadkommits genom satsningar på sol- och vindkraft, fjärrvärme och biogas.
- Transporterna har miljöanpassats, exempelvis genom flytande biogas.
- Götene har nu även en miljöanpassad elförbrukning samt en miljöanpassad närproduktion i lantbruket.
- Götene har blivit modell för hur miljöanpassning kan se ut för mindre kommuner.

Utveckling av hållbar turism:

- Ekoturismen har mångdubblats genom Götenes satsningar på en hållbar turism, med fokus på den unika miljön och kunskapen som Götene besitter.
- Turismökningen beror även på den positiva marknadsföring som skapats genom Götenes åtgärder för att bli en hållbar kommun och en plats för ekoturism.
- Närproducerad och ekologisk mat från Götene blir en positiv marknadsföring för kommunen.
- Investeringar i kultur leder till ökat kulturliv som tillsammans med ovan nämnda faktorer bidrar till att locka turister från Europa.

Företagens roll

- Näringslivet ser värdet i att hålla hög miljöstandard och energisnålhet i sin verksamhet

- Tjänsteföretagen blomstrar, företag som inte behöver en fast arbetsplats.
- Götene är en företagsvänlig kommun.

AVSLUTANDE DISKUSSIONER: HUR NÄR VI DIT?

Resultaten från workshopen visade att det finns en god grund för Götene att fortsätta bygga sitt miljöarbete på. Det fanns också enighet bland representanter för olika funktioner i kommunen, b.la. stadsarkitekten, kommunutvecklaren, näringslivschefen, för vilka fokusområden Götene ska satsa på som har en affärsmässig hållbarhetspotential. I den avslutande delen konkretiserades hur Götene kunde nå visionerna från den andra workshopen. I diskussionerna lyftes behovet av att lägga fast utvecklingsområdena med affärsmässig hållbarhetspotential, prioritera arbetet och involvera berörda aktörer.

Det finns upparbetade nätverk och mötesplatser där kommunen jobbar tillsammans med företag och som är en viktig kanal för att kommunen ska få med det sig det lokala näringslivet. I diskussionen lyftes även behovet av att samla mycket av det miljöarbete som görs och utveckla kommunikationen av detta. Det fanns stor enighet om att omgivningarna i Götene har ett stort attraktionsvärde och att betydelsen av detta kan kopplas till behovet av ett utvecklat miljöarbete.

RESULTAT UTVÄRDERING

SKARA

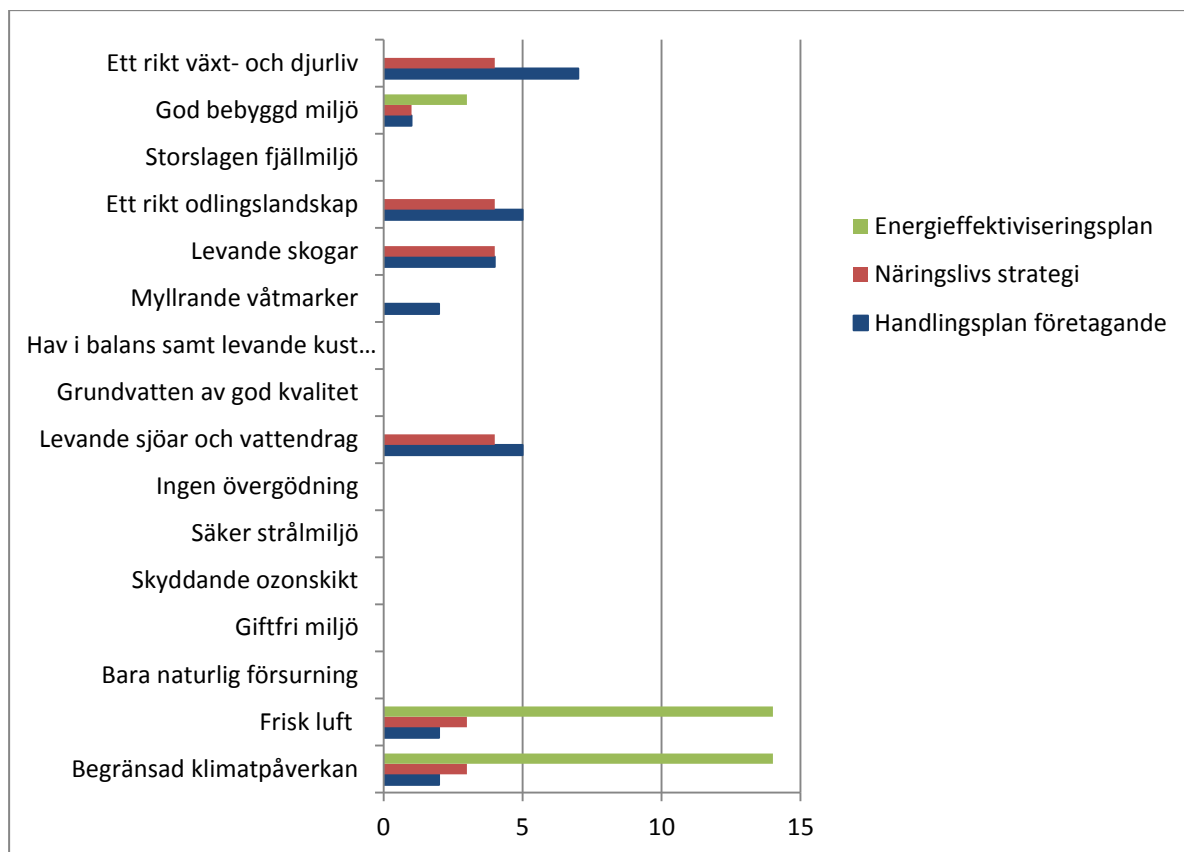
Skara valdes ut för att de var i begrepp att utveckla en ny näringslivsstrategi samt att de har goda förutsättningar att utveckla näringslivsarbetet med fokus på gröna näringar.

KORT OM SKARA

Skara är en av Sveriges äldsta städer och ligger mitt i Skaraborg i Västergötland. Kommunen har ca 18 500 invånare på en yta av 1 411 kvadratkilometer. I Skara ligger Hornborgarsjön som idag räknas som en av Sveriges rikaste fågelsjöar. Skara har ca 1100 företag (SCB, 2011) varav livsmedelsindustrin är en stor andel med Scan som ett av de största företagen.

GENOMGÅNG AV KOMMUNENS VERKSAMHETSPLANER

Inför workshopen gjordes en analys av vilken koppling Skara kommuns dokument "handlingsplan företagande", "näringslivsplan" och "energi- och klimatplan" hade till de olika miljö kvalitetsmålen. Planerna består av formuleringar av mål och visioner för Skara kommun och i analysen bedöms om det fanns någon direkt koppling till ett eller flera av miljö kvalitetsmålen för de olika formuleringarna. Resultaten visade att det fanns kopplingar till miljö kvalitetsmålen i både Skaras handlingsplan och näringslivsplan. I dagsläget är dock båda planerna arbetsmaterial som ännu inte är beslutade av kommunfullmäktige. *Ett rikt djur- och växtliv, ett rikt odlingslandskap, levande skogar och levande sjöar vattendrag* var det vanligast förekommande mål och visionsformuleringarna i handlingsplanen för företagande och näringslivsplanen, se Figur 6. Alla mål som fanns för energi- och klimatplanen hade en direkt koppling till miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan och Frisk luft*.

FIGUR 6: RESULTAT FRÅN ANALYS AV SKARA KOMMUNS OLIKA VERKSAMHETSPLANERS KOPPLING TILL DE OLIKA MILJÖKVALITETSMÅLEN

HALVDAG OM MILJÖ, MÖJLIGHETER OCH UTVECKLING I SKARA KOMMUN

Den 23 maj 2013 genomfördes en halvdag i Skara kommun med fokus på kommunens tillgångar och värdefulla miljöer som medborgarna värnar. Fokus låg på frågor som: Hur kan ett aktivt miljöarbete lyfta värdet av dessa miljöer? Vad har en liten kommun att vinna på att aktivt driva sitt miljöarbete istället för att passivt anpassa sig? Vad kan det ge för affärsmöjligheter? Hur kan aktörer i Skara samverka för att skapa en utveckling som gynnar både affärsutveckling och miljö? Se inbjudan/ program Bilaga 7 Skara Inbjudandeltagarlista Bilaga 8 Deltagarlista.

Under första delen av Workshopen presenterades globala och lokala trender som kan komma att påverka Skara i framtiden se Bilaga 9 Presentation Skara. Nästa del handlade om att göra de två första av stegen i AI modellen, se detaljerade resultat i Bilaga 10 Detaljerade Resultat Skara

STEG 1 VAD GÖR VI BRA IDAG?

I steg 1 delades deltagarna in i grupper för att diskutera vad Skara kommun gör bra idag, med avseende på miljö. Resultaten från diskussionsgrupperna visade att kommun hade gjort en hel del saker på miljöområdet. Kommunen är idag självförsörjande på förnybar energi och har mycket vindkraft. Det har projekt som rör närproducerad mat "Mat från Skaraborg". Green Tech Park är en viktigt resurs för kommunen som samlar företag och kompetens inom de gröna näringarna. Det finns både vandringsleder och tätortsnära naturreservat i kommunen och det gör stora satsningar inom naturturism. I Bilaga 10 Detaljerade Resultat Skara finns alla styrkor som deltagarna tog upp under steg 1 i workshopen.

Steg 2 målbilden

I den andra workshopen fortsatte deltagarna att arbeta i grupper och gavs i uppgift att motivera varför Skara kommun 2021 har fått priset som Sveriges bästa miljökommun för deras arbete med grön näringslivsutveckling. Två frågor var vägledande i gruppernas diskussioner: Vilka är effekterna som ligger bakom det fiktiva priset? Hur har Skara gjort för att nå dessa effekter? Områden som berördes av alla var energi, transporter, ta vara på avfall och avloppsslam, närproducerade livsmedel och ett hållbart jordbruk:

Visionen som gör Skara till vinnare av det fiktiva priset Sveriges bästa miljökommun år 2021

Skara ska är en testarena för hållbara transportsystem och eldrivna skyttlar möjliggör transporter i närområdet på ett hållbart sätt. Skara har genom samarbeten mellan kommunen och kunskapsföretag genomfört energioptimeringar som gjort Skara självförsörjande på el både i hushåll och industri. I Skara finns det flexibla sorteringslösningar och matsvinnet ska vara noll. 100 % av den offentliga maten upphandlas idag inom ett område av 5 mil och har blomstrade företag som arbetar med närproducerad mat. Samtliga jordbruk i kommunen är ekologiska och bedrivs på ett hållbart sätt.

Energi

- Skara har genom samarbeten mellan kommunen och kunskapsföretag genomfört energioptimeringar som gjort Skara självförsörjande på el både i hushåll och industri.
- Alla kommunens fastigheter har minskat sin energianvändning med hälften
- Bra energi från vindkraft, sol, vatten

Transporter

- Skara är testarena för hållbara transportsystem
- Samverkansprojekt av GTP har skapat Eldrivna skyttlar som gör att vi når alla närområden på ett miljövänligt sätt
- Skyttelbanan används även för godstransporter
- Kommunen upphandlar endast bilar som går fossilfritt (tjänstebilar)
- Skara har infört tjänstecyklar
- Logistiskt centrum för hållbara transporter

- Regional och kommunal medfinansiering har möjliggjort ett elektrifierat E20, som får energi tack vare en utbyggnad av förnyelsebara energikällor
- Skara är testarena för hållbara transportsystem

Livsmedel

- 100 % av den offentliga maten upphandlas idag inom ett område av 5 mil vilket resulterat i fler småföretag
- Närproducerat i skolorna
- Inget matsvinn i Skara kommun (tack vare effektiviseringar i flexibilitet och informationsinsatser för att göra alla medvetna)
- Butik med närodlad och närproducerat i alla tätorter
- Samarbete mellan alla aktörer: livsmedelsbranschen, butiker, lantbrukare, kommunen etc.

Jordbruket

- Forskning som bedrivs av SLU- Precisionsodling
- Mest ekologisk produktion per invånare
- Alla lantbruk är hållbara
- Skara tar vara på näring från avloppslam som sedan används inom jordbruket
- Väl fungerande infrastruktur för kretsloppsavloppen på landsbygden

Efter att ha gjort övningen fick deltagarna prioritera områden i de framtagna visionerna och fundera på vilka som bör involveras i arbetet, vilken roll kommunen bör ha och vem som ska göra vad.

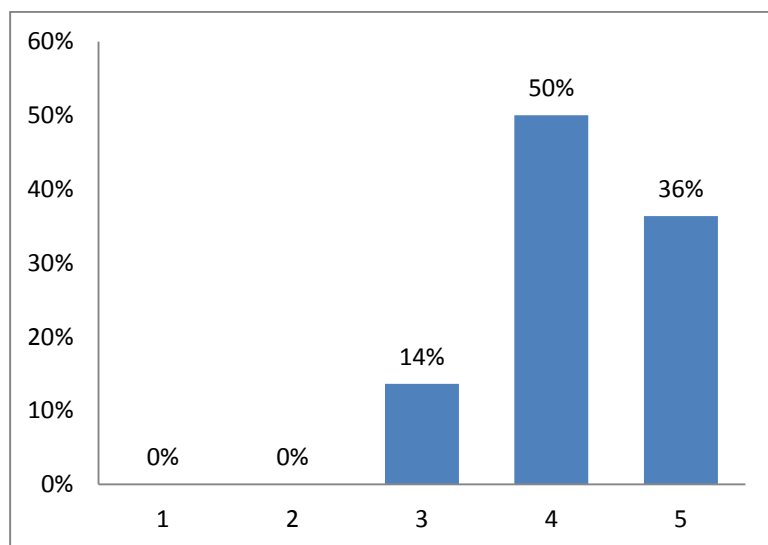
AVSLUTANDE DISKUSSIONER: HUR NÅR VI DIT?

Flera av grupperna hade tagit upp likande visioner, vilket visar att det fanns en samstämmighet bland deltagarna. I den avslutande diskussionen konstaterades att det första steget måste vara att involvera andra delar av kommunen, medborgarna och näringslivet. Vidare diskuterades vikten av att kunna visa på lönsamhet för att få med det lokala näringslivet och att ge tydliga signaler om att detta är satsningar som kommer göras under en lång tid. Kontinuiteten var något som lyftes i diskussioner som speciellt viktigt för att

skapa en trygghet för entreprenörssatsningar. Green Tech Park togs upp i diskussionerna som en viktig regional aktör som har en viktig roll att genomföra delar av visionen. En annan synpunkt var att det är viktigt att visa att Skara gör mycket bra idag vad gäller miljöarbete och att använda den kraften för att göra mer och förbättra miljöarbete.

UTVÄRDERINGSRESULTAT FRÅN DE TVÅ WORKSHOPS

I samband med avslutningen av workshopen fick deltagarna svara på en utvärderingsenkät. Resultaten från enkäten visade att deltagarna hade ett bra helhetsintryck av workshopen, se Figur 7, och i stor utsträckning hade lärt sig vad ett aktivt miljöarbete kan betyda för kommunen. För fullständig redogörelse av utvärderingsresultaten se Bilaga 11 Utvärderingsresultat från de två workshoparna i Götene och Skara. Svaren från de öppna enkätfrågorna var att flera tyckte workshopen visade på värdet av att miljöarbetet finns med i flera delar av kommuns verksamhet. Så här uttryckte sig en av deltagarna: ”Det var nog många som blev medvetna om att miljö är viktigt och att vi alla måste tänka miljö i alla instanser på kommunen för att ett miljöarbete ska fungera och vara givande.” och så här se en annan: ”Bra att nya delar av vår verksamhet involveras.” Det var också flera av deltagarna som upplevde att de kommer ta med sig erfarenheten från workshopen in i sitt fortsatta arbete. Så här formulerade sig en av deltagarna: ”Jag kommer ta med mig mer frågor och information kring miljö när jag träffar näringslivet.” och så här skrev en annan deltagare ” jag kommer att använda de här erfarenheterna, insikterna i framtida diskussioner, projekt och beslut.”

FIGUR 7: BEDÖMNINGEN AV HELHETSINTRYCKET AV WORKSHOPEN PÅ EN SKALA MELLAN 1 TILL 5, DÄR 1 ÄR VÄLDIGT DÅLIGT OCH 5 ÄR VÄLDIGT BRA.

Flera såg också workshopen som ett nytt steg i kommunens miljöarbete: ”Ett nytt avstamp som kan ge nya mötesplatser med nya tag.” menade en deltagare och så här sa en annan: ”Bra dialog och stor samstämmighet vad vi vill åstadkomma i kommunen”

ANALYS

ATT SKAPA EN AFFÄRSMÄSSIG HÅLLBARHETSPOTENTIAL INIFRÅN

I projektet användes en styrkebaserad dialogmetod för att hjälpa de deltagande kommunerna att själva se möjligheterna med ett aktivt miljöarbete och dess betydelse för det lokala näringslivet. Fokus i metoden har varit att se möjligheter med ett lokalt miljöarbete genom att lägga fokus på vad som görs och är bra idag och vilken utvecklingspotential det finns och därmed skapa kreativitet runt miljöfrågan. Genom att samla olika delar av kommunens organisation och låta dessa skapa en gemensam vision av en hållbar utveckling för den egna kommunen blev resultatet välanpassat till de specifika förutsättningarna och möjligheterna för den enskilda kommunen. De båda visionsskapande workshoparna karakteriserades av stort engagemang från deltagarna och uttalat samförstånd över vilka möjligheterna som ett aktivt miljöarbete kunde ge kommunen. Workshoparna var också ett sätt att förankra en gemensam målbild för de deltagande tjänstemännen och politiker att arbeta vidare utifrån.

Genom resultaten från medborgardialogen kunde projektet visa att miljöarbetet och de nationella miljö kvalitetsmålen även är viktiga för medborgarna i kommunerna. Fokus genom hela projektet har varit att skapa ett miljöarbete och en näringslivsutveckling med fokus på det lokala och nära; där det är av avgörande betydelse att kommunens berörda tjänstemän och politiker känner ett ägarskap i arbetet. Genom att använda en styrkebaserad dialogmodell ges goda förutsättningar för att ett sådant ägarskap skapas. Slutsats: Möjligheterna med en affärsmässig hållbarhetspotential

FÖRUTSÄTTNINGARNA FINNS FÖR UTVECKLINGEN AV DE GRÖNA NÄRINGARNA I SKARABORG

Resultaten visar att det finns goda förutsättningar för utveckling av de gröna näringarna i mindre kommuner i Skaraborg. Tre gröna näringar lyftes fram som speciellt intressanta i Skaraborg: biogas, uthållig turism och närproducerat och ekologiskt jordbruk. Det finns också goda förutsättningar för att förankra en näringslivsutveckling hos medborgarna, som inte sker på bekostnad av miljön, vilket analysen av Götenes medborgardialog visade. Resultaten visar också att det pågår mycket arbete i regionen som stärker de gröna näringarna, exempelvis Green Tech Park som är ett utvecklingscentrum för gröna näringar i regionen och Biosfär – Vänersskärgården Kinnekulle som arbetar för en hållbar utveckling i regionen. Samtidigt avspeglas inte dessa förutsättningar och möjligheter i någon större utsträckning i de kommunala verksamhetsplaner som vi har analyserat, även om kommunerna ofta är involverade i enskilda projekt som utvecklar de gröna näringarna, saknas idag ett helhetsgrepp med en tydlig koppling mellan lokalt miljömålsarbete och en hållbar näringslivsutveckling. Slutsatsen är att det sker flera parallella arbeten med gröna näringar i Skaraborg, men att dessa behöver samlas för att utgöra en helhet som skulle kunna göra Skaraborg till föregångsregion för de gröna näringarna.

KOPPLING MELLAN MILJÖARBETE OCH ANDRA STRATEGISKA OMRÅDEN

Resultaten visar på ett behov av att tydligare koppla ett lokalt miljömålsarbete till en hållbar näringslivsutveckling i regionen. En konkret metod som prövades i projektet var att analysera kommunernas strategiska planer för att bedöma om dessa bidrar eller motverkar måluppfyllelsen av de nationella miljö kvalitetsmålen. Resultaten visade att för den ena kommun, Götene, fanns

inga kopplingar mellan nuvarande näringslivsplan och miljökvalitetsmålen, men det fanns flera kopplingar mellan de nationella miljökvalitetsmålen och framtidsplanen. I Skara, fanns flera kopplingar mellan miljökvalitetsmålen och kommunens Handlingsplan för företagande och Näringslivsstrategi.

Detta är en konkret och användbar metod som kommunerna kan använda för att göra kopplingen mellan kommunens miljöarbete och strategiska dokument som kommunens verksamhetsplan eller plan för näringslivsutveckling. Det är då önskvärt att kommunen har egna lokala miljömål att utgå från i analysen och att kopplingen görs till kommunens verksamhetsplan, näringslivsutvecklingsplan och andra strategiska dokument som har betydelse för miljömålsarbetet.

NÄSTA STEG, FRÅN ORD TILL HANDLING

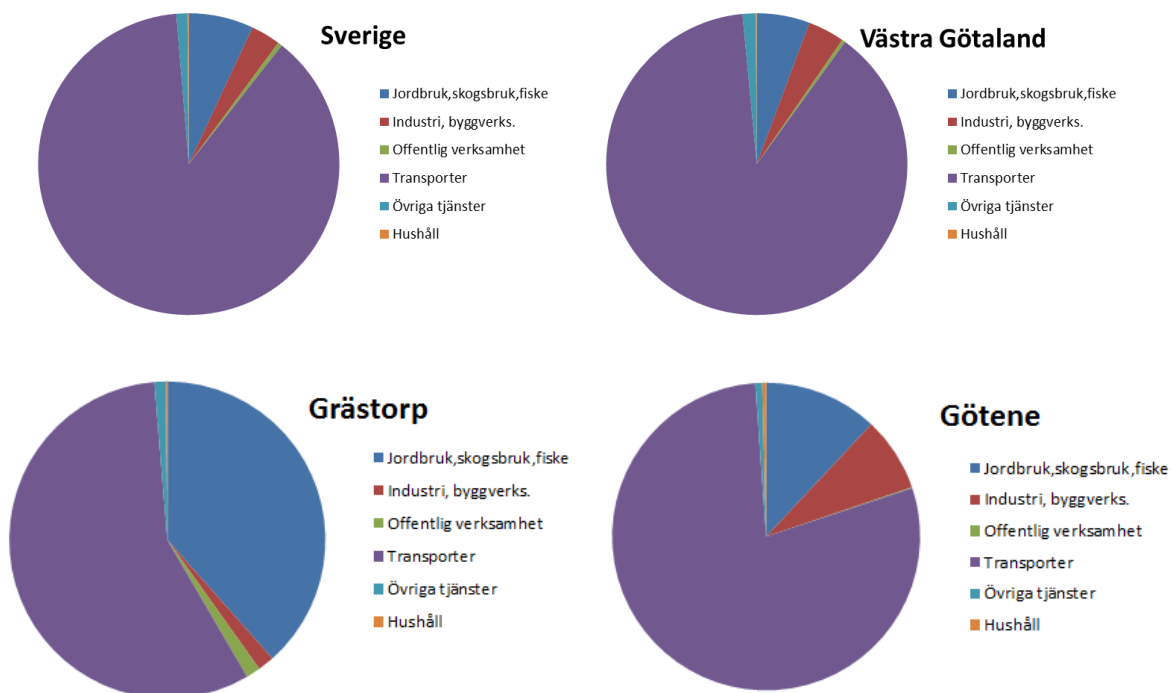
Workshoparna som hölls resulterade i två visioner i två olika kommuner, Götene och Skara, som utgjorde en affärsmässig hållbarhetspotential i de två kommunerna. För att visionerna ska konkretiseras och tas upp i kommunens verksamhetsplan och andra strategiska dokument krävs fortsatt arbete och en politisk förankring i kommunerna. Detta steg kunde inte göras inom ramen för detta projekt – politisk förankring och beslut tar tid – men resultaten visar att viljan, förutsättningar och potentialen för en grön näringslivsutveckling finns. I Götene kommun har kommunutvecklaren tagit frågan och syftar till att bjuda in berörda aktörer i kommunen, näringsliv och organisationer och gå in i *Formadelen* i styrkebaserad dialog, se Figur 3 Appreciative Inquiry– styrkebaserad dialog för miljömålsarbetet för att fortsätta konkretisera arbetet. Det finns också planer hos Green Tech Park att ta ett bredare grepp för hela Skaraborg och fortsätta konkretisera visionerna och förverkliga den potential som framkom i workshopen. Projektet har breddat perspektivet av vad ett lokalt miljöarbete kan vara och hur det kan ge möjligheter för det lokala näringslivet.

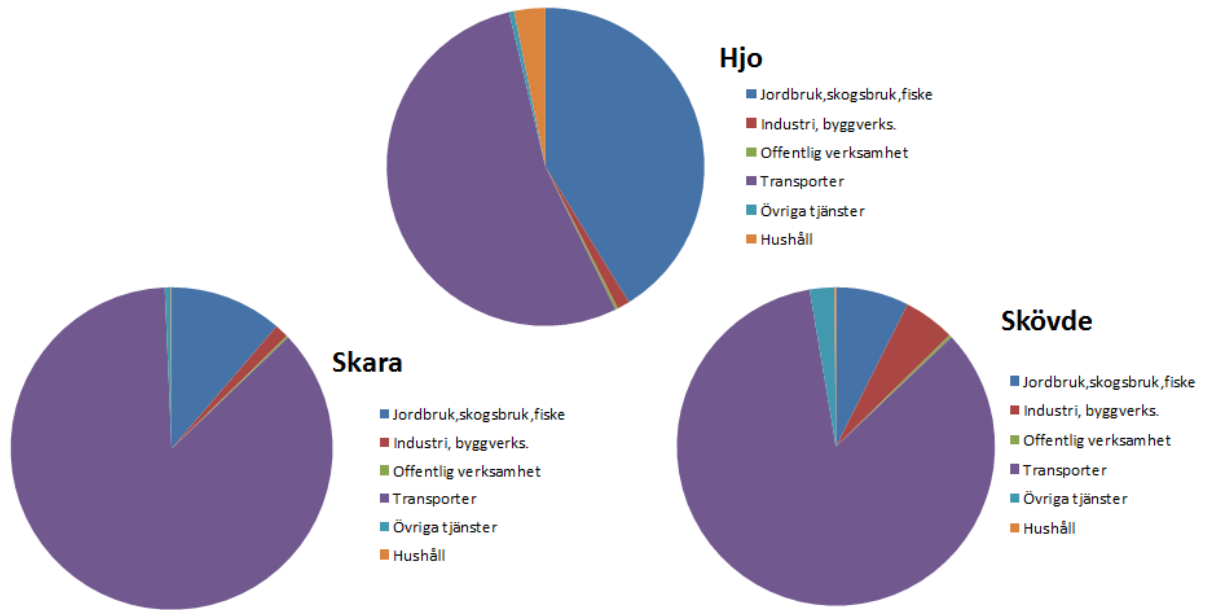
BILAGA: 1 GRUNDMATERIAL UTVALDA STRATEGISKA FRÅGOR FÖR SKARABORG

Sammanställning av statistikunderlag för miljömålen; Begränsad klimatförändring, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap och Levande sjöar och vattendrag

Begränsad klimatpåverkan

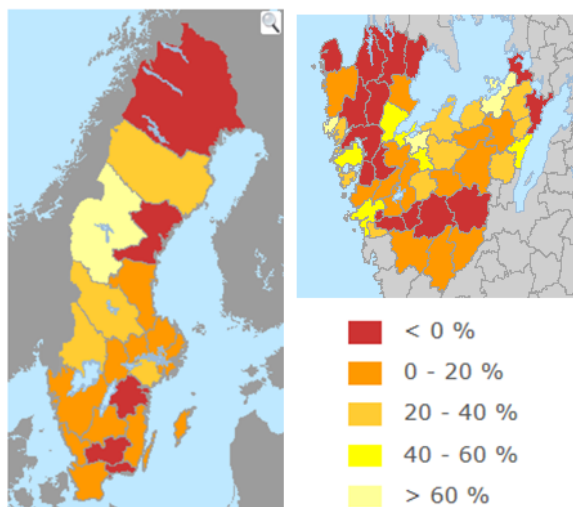
Dieselanvändningen i Västra Götaland

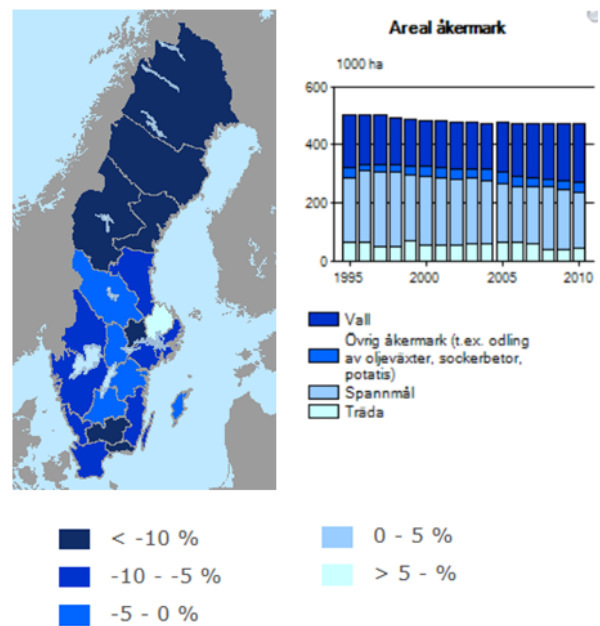

Ett rikt odlingslandskap

Förändring av total areal betesmark med miljöersättning mellan 2000 och 2011

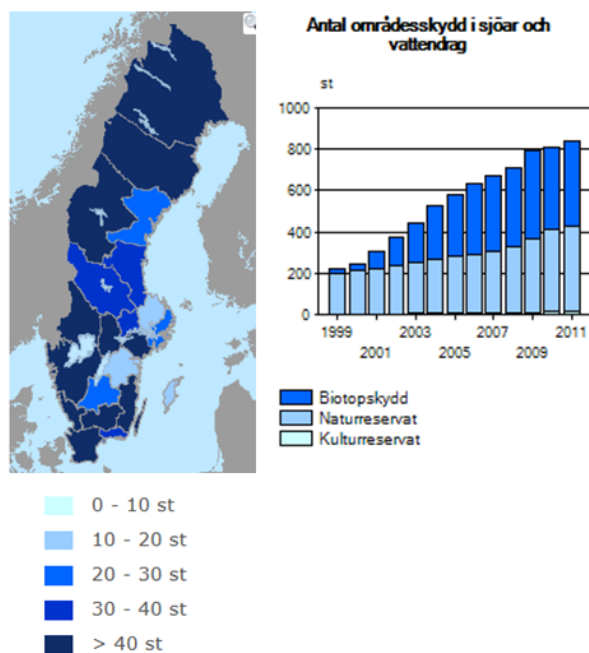

Förändring av åkermarkens areal mellan åren 1995 och 2010

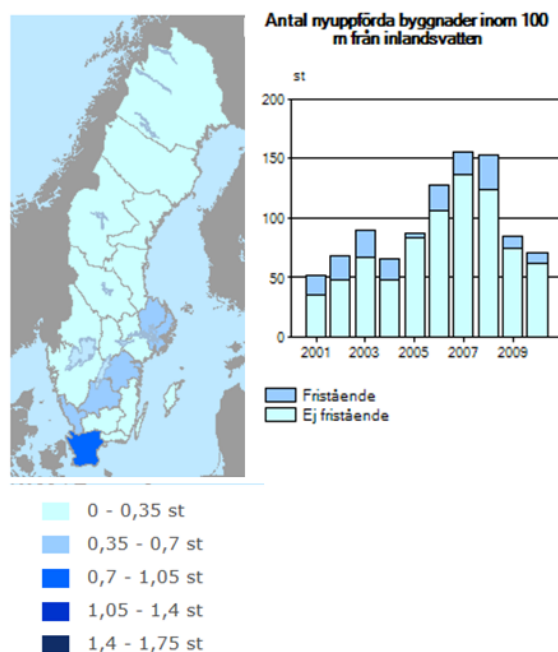

Levande sjöar och vattendrag

Totalt antal skyddade områden 2011 med syfte att bevara vattenmiljöer

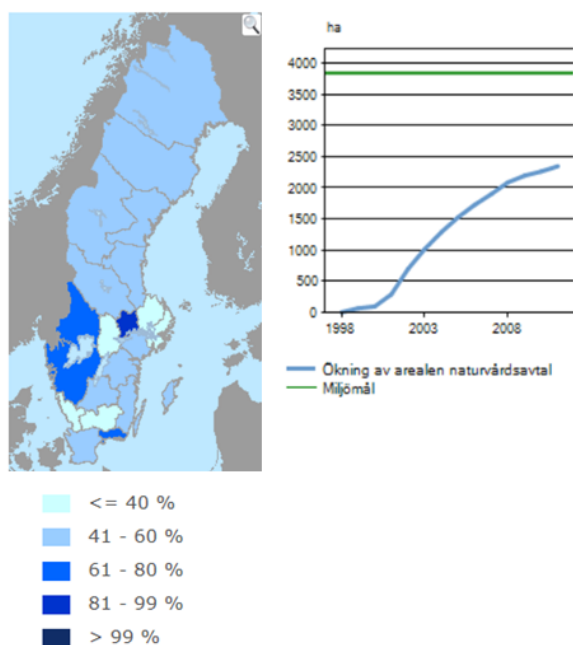

Antal nyuppförda strandnära byggnader per 100 km sjö- eller vattendragsstrand

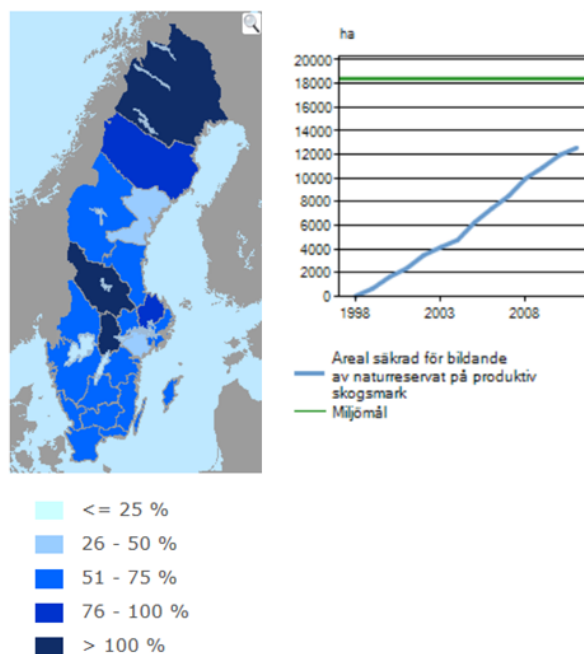

Levande skogar

Måluppfyllelse av areal naturvårdsavtal per län på produktiv skogsmark

Måluppfyllelse av areal naturreservat per län på produktiv skogsmark

BILAGA 2: FRAMTAGNA STÖD OCH INSPIRATIONSMATERIAL

Världsklass 2015 Örnsköldsvik – målbild: Klimat, råvaror och energi

Örnsköldsvik, en hållbar industristad där alla tillsammans aktivt agerar för att bli ett hållbart samhälle - ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Inom Örnsköldsviks näringsliv finns ett stort kunnande på området hållbar utveckling och det har gjort klimatutmaningen till en möjlighet. Våra företags unika kompetens runt energiomställning och energieffektivisering har satt Örnsköldsvik på världskartan och skapat nya affärsmöjligheter globalt. Vi ligger i framkant när det gäller hållbar produktion, hållbara produkter och tjänster. Människor och organisationer i Örnsköldsvik präglas av en stark medvetenhet i hållbarhetsfrågor och tillsammans har vi förändrat våra beteendemönster och skapat ett hållbart samhälle.

Visionen för Hållbar kemi 2030 i Stenungsund

2030 är Stenungsund navet för tillverkning av hållbara produkter inom kemiindustrin. Vår verksamhet är baserad på förnybara råvaror och energi och bidrar till ett hållbart samhälle

Gastronomiskt Jämtland

Östersund har utnämnts till huvudstad i Matlandet Sverige 2011 av regeringen och UNESCO har utnämnt Östersund och länet till Creative City of Gastronomy. Båda utmärkelserna är ett resultat av regionens entreprenörsanda, kreativitet och viljan att utveckla maten. Känsla för råvarorna och stoltheten över vår region är stor hos Jämtarna.

Det goda livet (och Citta slow) Falköping

Falköpings attraktionskraft har ökat tack vare att vi tidigt identifierade och förfinade bygdens unika kvaliteter och värden under devisen Det goda livet. Den lokala matkulturen, det historiska kulturarvet och vårt läge i plåtålandskapet har gett oss en tydlig identitet och en stolt medvetenhet. Livskvalitet, balans och harmoni har blivit honnörsord. Falköping uttalade tidigt ambitionen att vara ett konkret alternativ till en omvärld präglad av stress. Idag är vår stadsmiljö en lugn och grönskande oas som inbjuder till eftertanke och reflektion. Lokala matmässor och kulturaktiviteter är arrangemang som uppskattas av allt fler och det har stärkt oss i vår stolthet och identitet.

Biogas Skaraborg

Biogas Skaraborg är en ny lantbrukarorganisation med syfte att vara en samlande lantbrukarkraft för biogasutvecklingen i Skaraborg. Det är en organisation för samarbete och samverkan med de olika aktörer och lantbrukare som är intresserade av att exploatera den biogaspotential som finns i Skaraborg. Organisationen ska vara ett affärs- och samarbetsorgan för lönsamma affärer, tryggad avsättning och ägande inom biogasbranschen, från produktion och förädling till marknad, till nytta för lantbrukare och andra biogasaktörer i Skaraborg.

Logårdens försöksverksamhet

Logården är en av Hushållningssällskapets försöksavdelningar och ligger i Grästorp. Logården har 5 heltidsanställda och 3-4 säsongsanställda. På gården genomförs vanliga fältförsök men även växtodlingsprojekt åt olika uppdragsgivare.

Biosfärsområde Kinnekulle

Visionen för Biosfärområdet 2030 är att vara ett modellområde fullt av stolt historia, vacker natur, upplevelser i stad, land och sjö. Vi har en framgångsrik ekonomi som ger hållbar utveckling inom näringsliv, besöksnäring och offentlig sektor. Vi är en förebild för hållbar samhällsbyggnad för övriga världen.

Hornborgarsjön

Hornborgarsjön är en av Europas viktigaste fågelsjöar och lockar stora mängder besökare, både fåglar och människor, varje år. Den ligger vackert belägen vid platåberget Billings fot i ett gammeldags kulturlandskap.

Lokalproducerat i Väst

Vi på Lokalproducerat i Väst AB arbetar för att på flera olika sätt främja handel av lokalproducerade livsmedel inom Västra Götaland. Vi jobbar på uppdrag av Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen och vår verksamhet är även delvis finansierad med EU-medel. Vi vill tillsammans skapa en bättre miljö för småskaliga livsmedelsproducenter och samtidigt gör det lättare för konsumenterna att handla lokalproducerad mat.

Bristol Pound

Bristol pund är en kompletterande lokal valuta för att stödja Bristols lokala företag, stärka den lokala ekonomin, behålla mångfalden i den lokala handeln och bidra till att bygga starkare samhälle.

Zermatt – förbränningsfri zon

För att förhindra luftföroreningar som kan skymma stadens utsikt över Matterhorn, är hela staden en förbränningsmotor bilfri zon. Nästan alla fordon i Zermatt är batteridrivna. Polisen kan utfärda ett tillstånd som tillåter invånarna att köra och parkera på de norra utkanter. Vissa nödfordon (brandbilar, ambulanser etc.) och kommunala fordon (bussar, sopbilar etc.) har tillstånd att använda förbränningsmotorer.

Cykelstaden Köpenhamn

I Köpenhamn cyklar nästan alla. För närvarande cyklar 55 procent av alla Köpenhamnsbor sammanlagt 1,2 miljoner kilometer varje dag, vilket är ett av de högsta procenttalen i världen. På gatorna syns de populära gratiscyklarna, taxicyklarna och de världskända Christianicyklarna.

Energisafari Samsö-Skive

Som gäst på Energisafari Samsö-Skive erbjuds du ett sammanhängande program med fokus på god energi och miljö. Du får en inblick i uppnådda danska erfarenheter och under resan utmanar vi dina vyer och inspirerar dig till nya lösningar genom aktivt deltagande. Ditt besök är skraddarsytt efter dina egna behov och krav. I olika workshops kan du arbeta på lösningar till dina egna utmaningar. Dessutom kommer du att se vackra landskap och njuta av lokal gästfrihet och ekologiskt producerad mat.

BILAGA 3 INBJUDAN GÖTENE

INBJUDAN— En eftermiddag om miljö, möjligheter och utveckling i Götene Kommun

När: 22 April, 14:30—18:00

Plats: Centrumhuset i Götene, Torggatan 4 Götene

Konferenssal: Götenesalen, 2:a våningen

Götene har en stora tillgångar i sin kommun, värdefulla miljöer som medborgarna värnar. Hur kan ett aktivt miljöarbete lyfta värdet av dessa miljöer? Vad har en liten kommun att vinna av aktivt driva sitt miljöarbete istället för att passivt anpassa sig? Vad kan det ge för affärsmöjligheter? Hur kan aktörer i Götene samverka för att skapa en utveckling som gynnar både affärsutveckling och miljö?

Program

14:30 Fika

15:00 Välkomna!

Globala och lokala trenderers betydelse för Götene

Max Vretborn och Therese Näsman från Hållbar utveckling Väst presenterar en kort analys av trender och omvärldsfaktorer och vilken betydelse de kan ha för Götene.

Gruppdiskussion 1—Vad gör vi bra idag?

I grupper diskuterar vi vad Götene gör bra inom miljöarbetet idag, vad är värt att bevara och bygga vidare på?

Miljömålsarbete—vad betyder det för Götene?

Vilka miljöfrågor tycker medborgarna i Götene att det är viktigt att arbeta med?

16:15 Fika

Gruppdiskussion 2—Hur skulle det kunna bli?

I grupper försöker vi se det optimala!

Sammanfattning och avslut

Hur går vi vidare?

18.00 Slut

Anmälan görs senast den **17 april** till Mikael Lundgren, ange eventuella allergier:

Mikael.Lundgren@gotene.se

BILAGA 4 DELTAGARLISTA GÖTENE

Sara Sandling-Kommunekolog, Energi- och klimatrådgivare

Mikael Lundgren-Kommunutvecklare

Maritha Hellqvist-Politiker Samhällsbyggnadsberedningen

Åsa H Karlsson-Kommunutvecklare

Per Seiving-Stadsarkitekt

Margareta Palmqvist- Politiker Barn- och ungdomsberedningen

Pernilla Frisk-Politiker Barn- och ungdomsberedningen

Monica Holm-Politiker Samhällsbyggnadsberedningen

Hasse Andersson-Politiker Samhällsbyggnadsberedningen

Kjell Gustafsson-Politiker Samhällsbyggnadsberedningen

Arnold Cedving-Politiker Samhällsbyggnadsberedningen

Gert Rahm-Näringslivschef

Martin Bolms, Biosfäambassadör/

BILAGA 5 PRESENTATION GÖTENE

2013-05-22

**MILJÖ, MÖJLIGHETER OCH
UTVECKLING I GÖTENE
KOMMUN**

Therese Näsman och Max Vretborn
Projektledare
Hållbar utveckling Väst

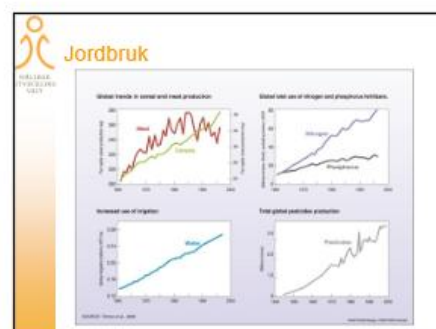
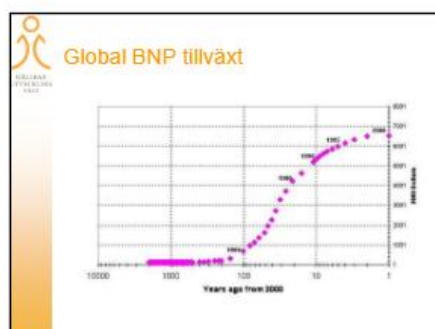
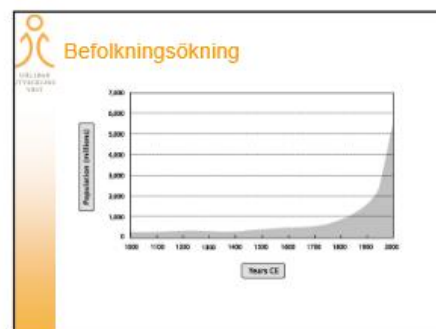

Vilka är vi?

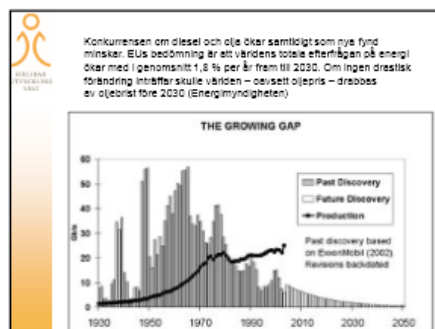
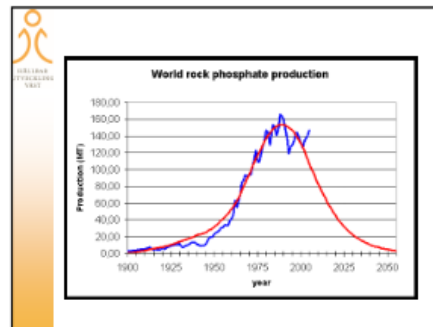
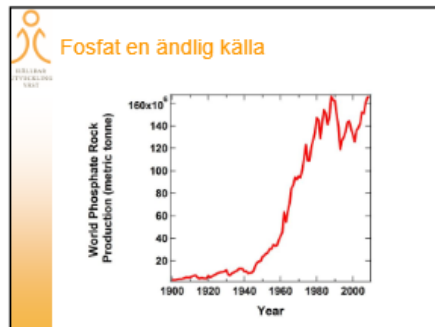
- Regionalt energi/
hållbarhetskontor
- Nätverk
- Projekt
- Regional energiaktör

Kommunförbundet för
hållbar utveckling

- Arbetsgrupper
- Projekt
- Erfarenhetsutbyte

Dieselransonering?!

debatt.

Dagens energipolitik kommer att leda till dieselransonering

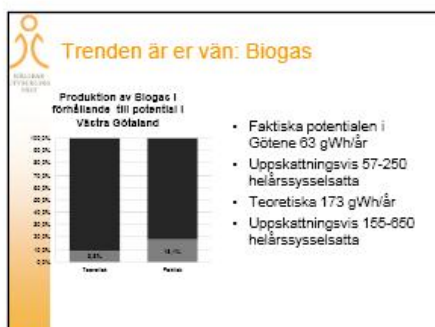
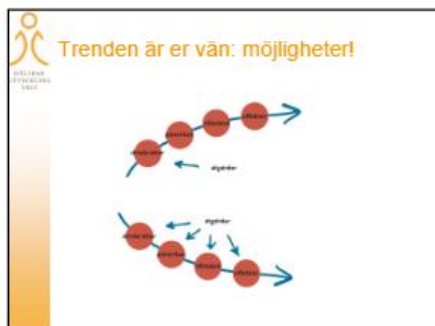
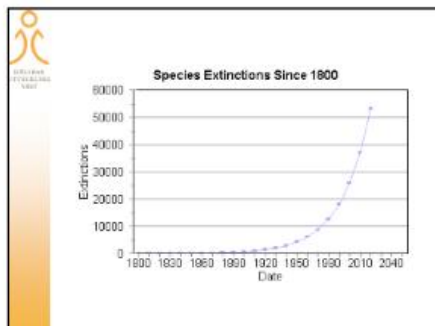
Den globala produktionen av olja minskar. Samtidigt leder politiska beslut i Sverige och Europa till att vi använder mer diesel och mindre bensin. Konsekvensen kan bli en akut brist på diesel inom tio år, skriver Kjell Aleklett, professor i globala energisystem.

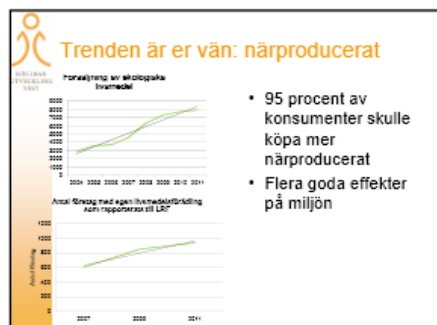
Den globala produktionen av olja i världen har de senaste åren (2004-2010) varit i stort sett konstant. I snitt produceras 80,5 miljoner fat per dag (bbl/d) med 2010 som toppår med 82,1 miljoner fat per dag. Världens efterfrågan har aldrig varit större. Samtidigt minskar den olja som finns kvar i världen och för världen brukar kallas "Peak Oil".

Dieselransonering? – faktorer bakom

- Marknaden för exportolja peakade 2005, tillgången på importolja har minskat stadigt sedan dess
- Stora tillväxtekonomier såsom Kina och Indien
- Ökad efterfrågan på diesel i västvärlden – både tung trafik och personbilar
- Inblandning av etanol i bensin gör att mer diesel används i produktionsledet = ingen eller liten total skillnad

Trenden är er vän: exempel 1

- En mötesplats kring närproducerad mat
- En välutvecklad grund
- Eldrimmer: Nationellt resurscentrum för småskaligt mathantverk
- Förutsättningar för kreativt entreprenörskap
- Marknadsföring av kommunen

Trenden är er vän: exempel 2

- Samma värde som ett engelskt pund
- Aktivt stödja den lokala näringen
- Enkelt: papper, mobil, datorn
- Marknadsföring

Steg 1: Vad gör vi bra idag?

- Grupper med 4 personer
- Vad är våra styrkor, vad är vi bra på? Enas om några viktiga punkter som definierar styrkor i vårt arbete. Vad gör oss unika?
- Efter 30 min återsembles vi och diskuterar ett antal punkter som gör oss unika och vad som fungerar bra.
- Varje grupp redovisar

Grupper

Grupp 1

- Jette Lindström-Lindström
- Sara Sjöberg
- Maria Hjalmarsson
- Jonas Carlsson
- Pernilla Råber

Grupp 2

- Mikael Lundgren
- Göran Rahn
- Monica Halm
- Per Sjöberg
- Oke Ringbäck

Grupp 3

- Jani Karlsson
- Margareta Palmertz
- Kaj-Lena Hansson
- Håkan Lindström
- Kjell Gustavsson

De svenska miljökvantiteterna

Miljökvantiteterna är ett del av svenska miljökvantiteterna. Allt vi ska lämna över en fungerande miljö till våra barn och barnbarn.

- Exempel: ren luft
- Indikatorer

5

Steg 2: Den gemensamma målbilden

- Vilka effekter?
- Vilka tillvägagångsätt?
- Prioritera effekter och metoder (rösta?)

Kontakta oss

Hållbar utveckling Väst
www.hallbarutvecklingvast.se

Therese Näsman
therese.nasman@hallbarutvecklingvast.se
031-389 14 84
Max Vretborn
031-389 14 85
Max.vretborn@hallbarutvecklingvast.se

BILAGA 6 DETALJERADE RESULTAT FRÅN GÖTENE

Efter två föredrag från HUV delades deltagarna in i 3 olika grupper för en workshop som var uppdelad i 2 steg.

Steg 1: Vad gör vi bra idag?

Här följer några aspekter som alla grupper lyfte fram:

- En aspekt som lyftes fram av alla grupper som positiv var att det finns en tydlig politisk ambition i Götene att arbeta med de här frågorna, och även i att strukturera upp arbetet ännu mer.
- Som en del i detta jobbas det för att utveckla bra lokala miljömål för Götene
- Det finns en utarbetad energieffektiviseringsstrategi.
- Det finns flera naturreservat och naturvård är ett prioriterat område.
- Götene har en välutbyggd vindkraft.
- VA-planarbete
- Levande landsbygd en stor styrka
- Hållbar turism som tar vara på ovan nämnda landsbygd
- Målet fossilfria bostäder och industri
- Jordbruket, hög livsmedelsproduktion och mycket ekologiskt
- Biosfärsområdet
- Mycket cykel- och vandringsleder, exempelvis biosfärsleden Mariestad-Lidköping, och det jobbas för utbyggnad av fler leder.
- Bra luft, Götene är med i Frisk luft i väst och mäter sin luftkvalitet

Steg 2: Målbilden

I steg 2 skulle deltagarna föreställa sig att Götene skulle ta emot utmärkelsen årets miljökommun, och att de hade i uppgift att komma på motiveringen till varför just Götene får ta emot priset, vilka åtgärder som gjorts och vilka effekterna blev som lett fram till priset.

Nedan följer några områden där deltagarna hade liknande förslag:

Förnybara energikällor

Alla grupper lyfte på ett eller annat vis fram förnybar energi som en viktig del i att Götene blir årets miljökommun. Sammanfattningsvis kom grupperna fram till att:

- Götene är helt fossilfritt och detta har åstadkommits genom satsningar på sol- och vindkraft, fjärrvärme och biogas. Detta bidrar till flera olika områden som kollektivtrafiken, att Götene blir självförsörjande på energi.
- Transporterna har miljöanpassats, exempelvis genom flytande biogas.
- Götene har nu även en miljöanpassad elförbrukning samt en miljöanpassad närproduktion i lantbruket.

- Götene har blivit modell för hur miljöanpassning kan se ut för mindre kommuner.
- En annan aspekt som lyftes fram som motivering var

Turismens utveckling och betydelse:

- Ekoturismen har mångdubblats genom Götenes satsningar på en hållbar turism, med fokus på den unika miljön och kunskapen som Götene besitter.
- Turismökningen beror även på den positiva marknadsföring som skapats genom Götenes åtgärder för att bli en hållbar kommun och en plats för ekoturism.
- Närproducerad och ekologisk mat från Götene blir en positiv marknadsföring för kommunen
- Investeringar i kultur leder till ökat kulturliv som tillsammans med ovan nämnda faktorer bidrar till att locka turister från Europa

Företagens roll i att Götene blivit årets miljökommun:

- Näringslivet ser värdet i att hålla hög miljöstandard och energisnålhet i sin verksamhet
- Tjänsteföretagen blomstrar, företag som inte behöver en fast punkt
- Götene är en företagsvänlig kommun

Sammanfattning/Avslutande diskussion

- Gemensamt att alla grupper har tagit upp förnybara energikällor som grund för de förändringar som behövs
- Om man är kreativ finns det stor möjlighet till att söka resurser till projekt
- Vad deltagarna kommer behöva göra är att bestämma sig för vilka områden som är viktigast, var potentialen finns, vilka aktörer som behöver involveras etc
- Jättespännande med möjliggörandet och utvecklingen av hamnen, stor potential, Göta kanal kan användas mera

Grundpelare:

- Samlad och fokuserad politik
- Medborgardialog och initiativ
- Företagande, hur får man med sig näringslivet
- Näringslivschefen: jobbar mycket med mötesplatser
- Vissa har insett nyttan av hållbarhet, exempelvis svensk handel
- Hållbar Handel, projekt i Götene
- Går inte jättesnabbt men är en utveckling som är på gång
- Lättare med miljöbaserade upplevelser, näringslivet de som möter turismen
- Näringslivet mer miljöcertifierade än kommunen
- Potentiell framgångsfaktor, miljöledningsarbete som kan kopplas till kommunens miljömålsarbete
- Kommunen kan komma med förslag på åtgärder

- Mervärde för ett företag att kunna säga att man jobbar för ett bättre Götene
- Lyfta fram de bra företagen som också driver miljöarbetet
- Finns jordbruksföretag som ligger långt fram gällande biogas
- En förutsättning att näringslivet ligger långt framme
- Hur kan kommunen jämna marken för att företagen ska bli mer delaktiga i hållbarhetsarbetet
- Ett bra miljövarumärke för kommunen kan bidra till att attrahera företag
- Marknadsföringen har dock tappat lite
- Viktigt att bilden av Götenes miljöarbete kopplas ihop med ett attraktionsvärde
- Den strategiska synen på miljöarbetet har börjat ta fart tack vare olika mätindikatorer
- Miljömålsarbete i kommuner är blocköverskridande, något de flesta kan enas om
- Viktigt med draghjälp från varandra i olika kommuner, Väner till Vättern
- Vänerkommunerna borde fördjupa sitt samarbete om inte Vättern är intresserade
- Mikael, Hur stärker vi samarbetet med näringslivet i miljömålsarbetet
- Hur når vi till att bli självförsörjande på energi
- Viktigt att nästa steg tas och inte att tankarna bara stannar i den här workshopen
- Detta kan vara ett bra underlag för kommundirektören i hans uppdrag från kommunstyrelsen
- En väldigt bra injektion för att tänka vidare
- En bra grund för att skapa ett lyckat samarbete med HUV har uppstått
- Övningarna upplevdes mycket positivt
- Bra att få sitta i mindre grupper, man kommer ihåg diskussionerna bättre

BILAGA 7 SKARA INBJUDAN

INBJUDAN— En förmiddag om hur miljömålsarbete och näringslivs-utveckling i Skara kan stärka varandra.

När: 23 Maj, 09.15 - 12.15

Plats: Konferensrummet, samhällsbyggnadskontoret
Trädgårdsgatan 2, Skara

Skara kommun har värdefulla miljöer och resurser som är värda att ta hand om. Under en förmiddag diskuterar och visionerar vi runt frågor som; kan en liten kommun vinna av att aktivt driva sitt miljöarbete istället för att passivt anpassa sig? Kan nytänkande och nya former av samverkan inom miljöarbete skapa nya affärsmöjligheter? Hur kan ett aktivt miljöarbete lyfta näringslivet i Skara?

Program

9.15 Välkomna!

Globala och lokala trender betydelse för Skara

Max Vretborn och Therese Näsman från Hållbar utveckling Väst presenterar en kort analys av trender och omvärldsfaktorer och vilken betydelse de kan ha för Skara

Gruppdiskussion 1—Vad gör vi bra idag?

I grupper diskuterar vi vad Skara gör bra inom miljöarbetet idag främst med fokus på det lokala näringslivet, vad kan vi ta med oss och bygga vidare på?

10.15 FIKA

Miljömålsarbete—vad betyder det för Skara?

Vilka möjligheter finns med ett aktivt miljömålsarbete?

Gruppdiskussion 2—Hur skulle det kunna bli?

I grupper försöker vi se det optimala!

Sammanfattning och avslut

Hur går vi vidare?

12.15 Slut

Anmälan görs senast den **20 maj** till Karin Bovin:

Karin.bovin@skara.se

BILAGA 8 DELTAGARLISTA

Robert Ernstsson (Miljöinspektör, Samhällsbyggnadskontoret)

Sara Karlsson (Miljöinspektör, Samhällsbyggnadskontoret)

Viktoria Sandberg (Livsmedelsinspektör, Samhällsbyggnadskontoret)

Emelie Jonsson (Miljöinspektör, Samhällsbyggnadskontoret)

Tobias Gunnarsson (Planarkitekt, Samhällsbyggnadskontoret)

Anna Sundbom (Näringslivschef, Rådhuset Skara)

Ulf Lindén (Projektledare, Näringslivsutvecklare, Rådhuset Skara/Green Tech Park)

Lars Berg (ordförande Samhällsbyggnadsnämnden, Centerpartiet)

Per-Åke Pettersson (2:e vice ordförande Samhällsbyggnadsnämnden, Socialdemokraterna)

Charlotte Nordström (Kommunalråd, Moderaterna, ordförande i Kommunstyrelsen)

Håkan Ehn (Socialdemokraterna)

Ulrika Strandroth Frid kommundirektör

Karin Bovin (Kommunekolog)

Therese Näsman Hållbar utveckling Väst

Max Vretborn, Hållbar utveckling Väst

BILAGA 9 PRESENTATION SKARA

HÅLLBAR
UTVECKLING
VÄST

MILJÖ, MÖJLIGHETER OCH UTVECKLING I SKARA KOMMUN

Therese Näslman och Max Vretborn
Projektledare
Hållbar utveckling Väst

HÅLLBAR
UTVECKLING
VÄST

Vilka är vi?

- Regionalt energi/
hållbarhetskontor
 - Nätverk
 - Projekt
 - Regional energiaktör

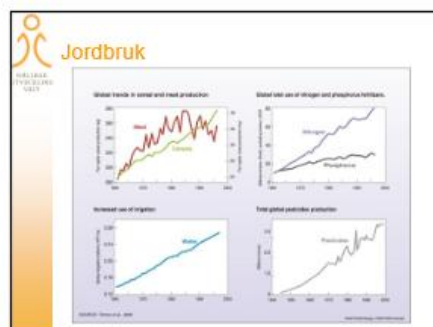
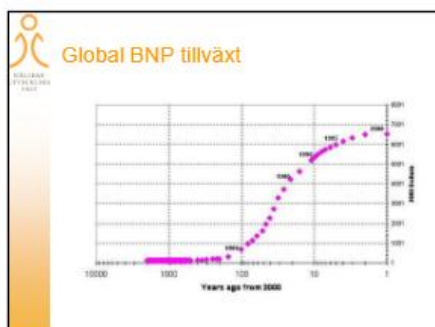
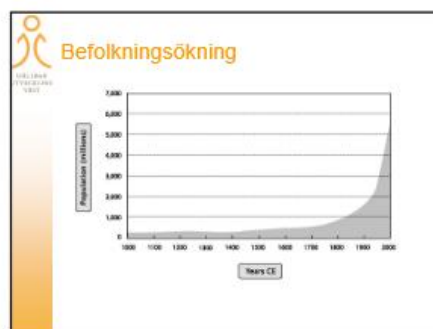

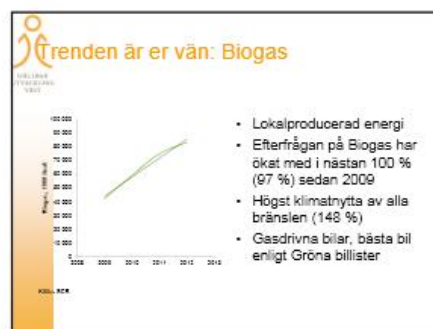
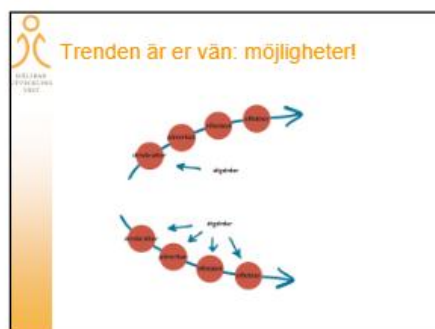
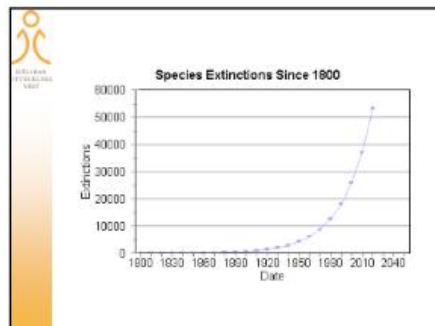

HÅLLBAR
UTVECKLING
VÄST

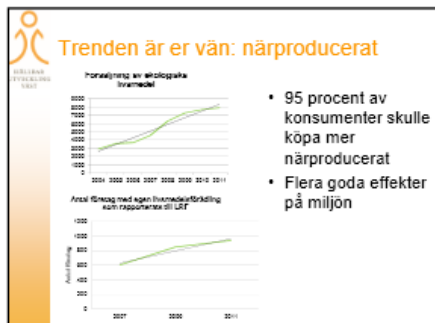

Kommunnätverket för
hållbar utveckling

- Arbetsgrupper
- Projekt
- Erfarenhetsutbyte

Trenden är er vän: exempel 1

The figure shows logos for 'Färdtjänst' and 'FÄVIKEN'. Below the logos are four small images showing various food products and packaging.

- En mötesplats kring närproducerad mat
- En välutvecklad grund
- Eldrimmer: Nationellt resurscentrum för småskaligt matnätverk
- Förutsättningar för kreativt entreprenörskap
- Marknadsföring av kommunen

Trenden är er vän: exempel 2

The figure shows a 20 Euro banknote and a small image of a person. Below the images is a small text box.

- Samma värde som ett engelskt pund
- Aktivt stödja den lokala näringen
- Enkelt: papper, mobil, datorn
- Marknadsföring

Trenden är er vän: exempel 3

Steg 1: Vad gör vi bra idag?

- Grupper med 4 personer
- Vad är våra styrkor, vad är vi bra på? Enas om några viktiga punkter som definierar styrkor i vårt arbetsställe. Vad gör oss unika?
- Efter 30 min återsembles vi och diskuterar ett antal punkter som gör oss unika och vad som fungerar bra.
- Varje grupp redovisar

Gruppindelning

- Grupp 1: Anna Sundbom, Viktoria Sandberg, Håkan Ehn, Lars Berg
- Grupp 2: Sara Karlsson, Ulf Lindén, Emelie Johnsson, Per-Åke Petersson, Ulrika Strandroth Frid
- Grupp 3: Charlotte Nordström, Karin Bovin, Tobias Gunarsson, Robert Ernstsson

De svenska miljökvälståndsmålen

- Miljökvälståndsmålen styr det svenska miljöarbetet. Allt vi ska ämna över en fungerande miljö till våra barn och barnbarn.
- Exempel: ren luft
- Indikationer

Drottningkullen

En rik djur och växtliv

"Den biologiska mångfalden ska bevaras och ökas på ett hållbart sätt. En mångfald av olika arter och ekosystem är nödvändig för att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt. En rik djur och växtliv är också nödvändig för att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt."

Höjentorp

Levande sjöar och vattendrag

"Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras naturliga funktioner ska bevaras. Vattendrag och sjöar ska vara ekologiskt hållbara och deras naturliga funktioner ska bevaras. Vattendrag och sjöar ska vara ekologiskt hållbara och deras naturliga funktioner ska bevaras."

Torpe Naturskolor

En rik odlingslandskap

"Odlingslandskapet och jordbrukets landskap är nödvändiga för att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt. En rik odlingslandskap är också nödvändig för att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt."

Ledsjö

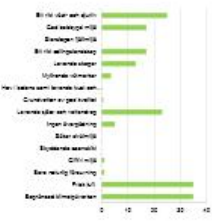

Begränsad klimatpåverkan

"Vi vill att utsläppen av växthusgaserna ska minskas och att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt. Vi vill att utsläppen av växthusgaserna ska minskas och att vi ska kunna leva och arbeta på ett hållbart sätt."

Analys av medborgardialogen

- Medborgardialog vid 4 olika tillfällen
- Resultat: 88 av de 232 faktorer som har en direkt koppling till miljökvälståndsmålen
- En rik djur och växtliv, en god bebyggd miljö, ett rik odlingslandskap, levande sjöar och vattendrag, frisk luft och begränsad klimatpåverkan

Miljökvälståndsmål	Antal faktorer
En rik djur och växtliv	22
En god bebyggd miljö	18
Ett rik odlingslandskap	15
Levande sjöar och vattendrag	12
Begränsad klimatpåverkan	10

Steg 2: Målbilden

- Den 23 Maj 2021 deltar Skara i en ceremoni i Stockholm där ni ska få ta emot utmärkelserna "Sveriges miljökommun" för ert arbete med grön näringslivsutveckling. Talaren som ska presentera Skara och motiveringen till utmärkelserna har tappat bort sitt manus! En av talarens medarbetare får i uppgift att snabbt formulera motiveringen igen och behöver underlag. Medarbetaren ger er 30 minuter att berätta om varför Skara fått priset. Vilka effekter har ert arbete fått? Hur gjorde ni?
- Diskutera 4 och 4. Dröm fritt, vad har Skara åstadkommit? Utmana, provocera, Dröm er bort, obegränsade resurser! Skriv ner resultaten/effekterna av ert arbete. Efter 30 min samias vi igen och diskuterar resultaten.

Steg 2: Den gemensamma målbilden

- Vilka effekter?
- Vilka tillvägagångssätt?

Steg 3: Vad behöver hända idag?

- Vilka ska involveras?
- Vad ska kommunens roll vara?
- Vem ska göra vad?

Kontakta oss

Hållbar utveckling Väst
www.hallbarutvecklingvast.se

Therese Näsman
therese.nasman@hallbarutvecklingvast.se
 031-389 14 84

Max Vretborn
 031-389 14 85
Max.vretborn@hallbarutvecklingvast.se

BILAGA 10 DETALJERADE RESULTAT SKARA

Sammanfattning Workshop Skara 23/5

Steg 1: Vad gör vi bra idag?

Områden som lyftes upp av alla grupper var bland annat matproduktion, näringsliv, naturturism, biogas, förnybar energi etc:

Matproduktion:

- Närproducerad mat

-Mat i Skara

-Skara i Matlandet Sverige

Näringsliv:

- Green Tech Park en värdefull resurs med bra nätverk- Samlar företag och kompetens inom de gröna näringarna
- GTP driver viktiga projekt som ”Mat från Skaraborg” och ”Grön Processarena”
- Stor samlad kunskapsbas hos företagen i Skara
- Åkeriföretag premierar 83 km/h
- Jula kör transporter på järnväg GBG-Falk.-Skara

Naturturism

- Fantastisk natur

-Vandringsleder

-Tätortsnära naturreservat

-Forskning utomhuspedagogik SLU

- Stora satsningar inom naturturism

-Valle- Pilgrimsleder/Varnhem/Hornborga

-Vallevägen

- Fokus på eko/hållbar turism

Biogas

- Biogasprojekt
- God tillgång till tankställen med fordonsgas

Förnybar energi

- Självförsörjande på förnybar energi-vindkraft
- Mycket vindkraft. 3-4 plats kwh/inv.
- Skara har Fjärrvärme-Flisanl. 3 Pannor

Steg 2: Skara årets miljökommun 2021

Områden som berördes av alla grupper som viktiga för att Skara blivit årets miljökommun var energi, transporter, vatten och avlopp, livsmedel, jordbruket,

Energi

- Skara har genom samarbeten mellan kommunen och kunskapsföretag genomfört energioptimeringar som gjort Skara självförsörjande på el både i hushåll och industri.
- Alla kommunens fastigheter har minskat sin energianvändning med hälften
- Bra energi från vindkraft, sol, vatten

Transporter

- Skara är testarena för hållbara transportsystem

- Samverkansprojekt av GTP har skapat Eldrivna skyttlar som gör att vi når alla närområden på ett miljövänligt sätt
- Skyttelbanan används även för godstransporter
- Kommunen upphandlar endast bilar som går fossilfritt (tjänstebilar)
- Skara har infört tjänstecyklar
- Logistiskt centrum för hållbara transporter
- Regional och kommunal medfinansiering har möjliggjort ett elektrifierat E20, som får energi tack vare en utbyggnad av förnyelsebara energikällor
- Skara är testarena för hållbara transportsystem

Vatten och avlopp

- Skara tar vara på näring från avloppslam som sedan används inom jordbruket
- Väl fungerande infrastruktur för kretsloppsavloppen på landsbygden

Livsmedel

- 100 % av den offentliga maten upphandlas idag inom ett område av 5 mil vilket resulterat i fler småföretag
- Närproducerat i skolorna
- Inget matsvinn i Skara kommun (tack vare effektiviseringar i flexibilitet och informationsinsatser för att göra alla medvetna)
- Butik med närodlad och närproducerat i alla tätorter
- Samarbete mellan alla aktörer: livsmedelsbranschen, butiker, lantbrukare, kommunen etc.

Jordbruket

- Forskning som bedrivs av SLU- Precisionsodling
- Mest ekologisk produktion per invånare
- Alla lantbruk är hållbara

Steg 3: Hur åstadkommer vi detta?

Vilka ska involveras?

Vad ska kommunens roll vara?

Vem ska göra vad?

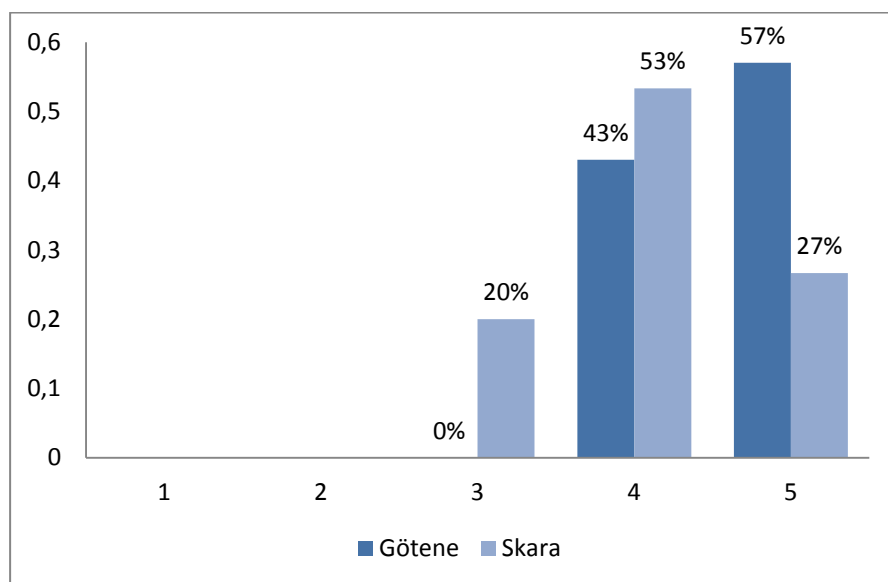
- Kunskapsföretagen
- Även de vanliga företagen, näringslivet
- Hur får vi med oss näringslivet i en sådan satsning?
- Visa på att det finns en lönsamhet, och inte bara är en sak som är mode för stunden
- Bygg ett varumärke runt Skara kommun och näringslivets miljöarbete
- Ge rätt infrastruktur
- Det ska finnas en bra struktur och organisation som kan hjälpa till, så företagen har stöd
- Ibland måste det offentliga stötta för att företagen ska våga
- Första steget måste vara att involvera och dela den här visionen med andra
- Vi får inte detta gjort själva, måste dela och skapa strukturer
- Uthållighet, skapar en trovärdighet i att detta finns
- Sedan kommer delmålen och vem som ska göra vad
- Viktigt att kommunen är involverad
- Stå för uthållighet och kontinuitet
- Gammal och traditionell folkbildning, alla ska äga frågan

- Mycket miljöarbete handlar om att många måste ta samma steg
- Viktigt att sprida tanken och ha samtal om vad alla kan göra, involvera medborgarna i visionen
- Viktigt att få ut att Skara gör väldigt mycket bra, vilket kan ge kraft att göra ännu mer
- Handlar mycket om bra marknadsföring
- Kan vara bra att sticka ut
- Tänk på att utgå ifrån den positiva bilden, främst när man pratar med sina medborgare

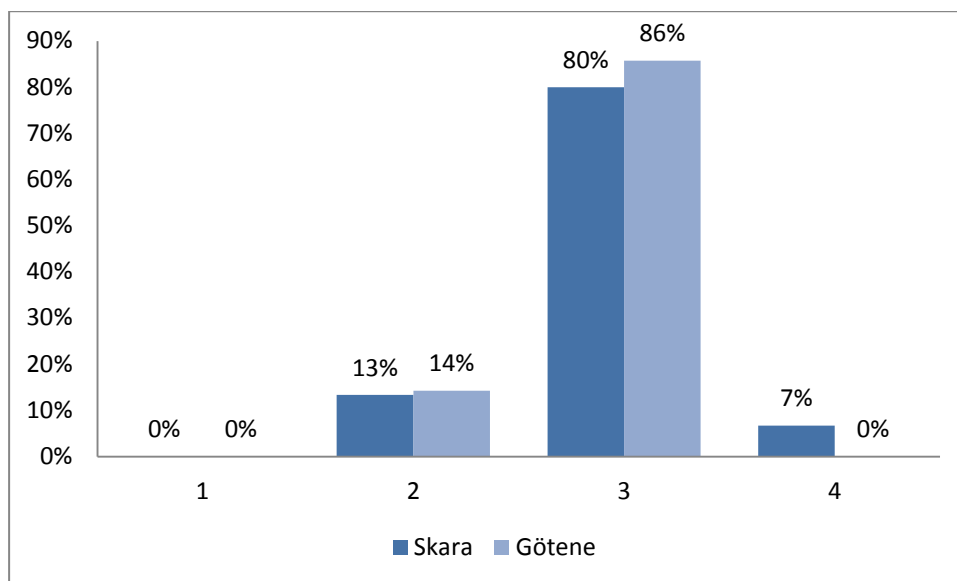
BILAGA 11 UTVÄRDERINGSRESULTAT FRÅN DE TVÅ WORKSHOPARNA I GÖTENE OCH SKARA

Deltagarna på de båda workshoparna fick fylla i utvärderingsenkäter, antingen i samband med avslutningen av workshopen eller i efterhand via mejl. Av deltagarna från Skara kommun svarade 15 stycken på enkäten och från deltagarna i Götene kommun svarade 7 stycken på enkäten.

Vad är ditt helhetsintryck av workshopen? (på en skala från 1 till 5 där 1 = väldigt dåligt och 4 = väldigt bra)

I vilken utsträckning tycker du workshopen (de två gruppövningarna) har ökat din kunskap om vilka möjligheter ett aktivt miljöarbete kan betyda för din kommun? (på en skala från 1 till 4 där 1 = inte alls och 4 = I väldigt stor utsträckning)

Vad tyckte du om workshopen?

Götene

Mycket bra upplägg.

Det var nog många som blev medvetna om att miljö är viktigt och att vi alla måste tänka miljö i alla instanser på kommunen för att ett miljöarbete ska fungera och vara givande. Jag hoppas att det blir en positiv avspeglning från workshopen upp i politiken så att miljöarbetet blir prioriterat för framtiden.

Trots att Götene kommun har gjort en del miljöarbete så finns det fortfarande mycket att göra för att vi ska kunna få ett konsekvent miljöarbete som ger avtryck utåt och in i alla verksamheter i kommunen.

Bra!

Tyckte workshopen var bra.

Bra att nya delar av vår verksamhet involveras.

Fick ögonen på att kommunen redan gör en hel del bra saker och fick uppslag till nya möjligheter

Bra

Bra upplägg och givande - input.

Skara

Bra

Mycket bra

Jag tyckte det var roligt och intressant

Intressant och hoppingivande att det finns så mycket vilja.

Väldigt givande med blandande grupper men inte så intressanta diskussioner

Det var trevligt och utvecklande

Bra engagemang. Många bra idéer

Mycket bra, bra upplägg, inspirerande och kul

Positiva brainstormingsövningar och kunskapsinhämtning från olika politiker och tjänstenivåer.

Bra med fria diskussioner, visionärt!

Intressant och inspirerande. Detta är ett arbete som rör oss alla, oavsett vilken förvaltning / kommunalt bolag man jobbar i

Ok

Intressant diskussioner, många nya uppslag

Bra, lärorikt, intressant

Bra, inspirerande att få förtydligat och sammanställt allt. Bra vi gör vill göra vad som är

Vad innebär dina erfarenheter från den här dagen för ditt fortsatta arbete?

Götene

Jag hoppas att dagen kommer att underlätta communicationen mellan kommunalverksamhet och mot kommun politikerna. Jag hoppas även att fortsatt miljöarbete kommer att prioriteras i den kommunala verksamheten och att götens politiker vågar lite mera vad det gäller att vara föregångare inom svenskt miljöarbete.

Kan komma att underlättas om/när fler blir delaktiga.

Att kommunen arbetar bra och har läget under kontroll.

Att jag kommer att använda de här erfarenheterna, insikterna i framtida diskussioner, projekt och beslut.

Bra dialog och stor samstämmighet vad vi vill åstadkomma i Götene kommun.

Kunna se helheten i fortsatta arbetet.

Skara

Mycket bra input idéer

Ökad kunskap om allt som faktiskt görs redan idag skapar motivation och drivkraft för mitt fortsatta arbete. Många bitar finns med i vårt arbete idag

Ett nytt avstamp som kan ge ny mötesplatser med nya tag

Att inte känna sig nedslagen om man motarbetas från något håll

Vet vad vi gör i kommunen och vet vad jag kan påverka idag.

Det har ökat min medvetenhet om vilka möjligheter och problem som faktiskt finns för att förbättra möjligheter för kommande generationer.

Det finns många fler i kommunen som jobbar åt samma håll som jag inte viste tidigare

Jag har fått mer information om hur mina arbetare ser på kommunens miljöarbete och hur man ser på skaras framtid. Engagemangen gör det lättare att arbeta vidare med miljömål

Vikten av att gå från ord till handling

Arbeta på, visare

Jag kommer ta med mig mer frågor och information kring miljö när jag träffar näringslivet.

Framförallt bra att ledande politiker deltog

Det kommer underlätta vidare miljöarbete

Vi vinner/ Skara miljökommun

Övriga kommentarer

Götene

Positivt med nya samarbetspartners/kommuner.

Det var en bra workshop och bra gruppdiskussioner.

Skara

Bra upplägg och ledning

BILAGA 12 VERKTYG FÖR LOKALT MILJÖMÅLSARBETE

ARBETSMODELL FÖR ARBETE MED LOKALT MILJÖMÅL I MINDRE KOMMUNER

Arbetsmodell för arbete med lokalt miljömål

I den här arbetsmodellen ligger fokus på att skapa ett miljöarbete som har en tydlig lokal anknytning. När miljöarbetet görs konkret och har tydlig lokal förankring förenklar det möjligheterna att kommunicera ut mål, åtgärder och resultat. På så sätt ges goda möjligheter att engagera medborgarna, öka engagemanget i den kommunala organisationen och det lokala näringslivet. Det är en stor fördel om arbetet med lokala miljöarbetet kontinuerligt kommuniceras och förankras i strategiska delar av den kommunala organisationen, så som näringslivsutveckling och samhällsplanering.

Faktorer för ett framgångsrikt miljömålsarbete i en kommun

- Politiskt ledarskap i miljöfrågorna
- Drivande tjänstemän
- Ett aktivt föreningsliv som driver miljöfrågorna framåt
- En vilja att marknadsföra sig som en "miljövänlig kommun"

Källa: "Lokal översättning av de nationella miljömålen" Naturvårdsverket 2006

Engagera kommunmedborgarna

Det är inte en nödvändighet och nog heller inte så vanligt att kommuner startar upp sitt miljöarbete genom att engagera kommunmedborgarna. För de kommuner som väljer att göra det kan det dock ge stora fördelar genom att förankra arbetet hos medborgarna. Ett sätt att engagera kommunmedborgarna kan vara genom en styrkebaserad medborgardialog, i vilken medborgarna själva får ge uttryck vad i kommunens omgivning de själva värdesätter och vilka kvaliteter de efterfrågar.

Det finns fördelar för kommun som drar ingång med arbetat att försöka göra miljöarbetet konkret för medborgarna och att tydliggöra de kvaliteter som ett lokalt miljömålsarbete kan ge dess medborgare. En god start i miljömålsarbetet kan exempelvis vara en styrkebaserad medborgardialog där kommuninvånarna får redogöra för vad i kommunen de uppskattar. Resultaten från medborgardialogen kan sedan användas för att kartlägga vilka miljömål som kommunmedborgarna anser att kommunens ska prioritera.

Exempel: kommunmedborgarna värdesätter Naturen och närheten till rekreations- och strövområden. Det innebär att miljömål som levande skogar, ett rikt djur och växtliv, god bebyggd miljömål kan vara motiverade för kommunen att arbeta med.

Exempel: kommunmedborgarna värdesätter kommunens badstränder och närheten till sjöar. Det innebär att levande sjöar, ingen förorening är miljömål, god bebyggd miljö som kan vara motiverat för kommunerna att arbeta med.

Resultaten från en medborgardialog kan ge frågan större politisk legitimitet och på så sätt ge ett ökat politiskt ledarskap. Resultaten är också pedagogisk och lätta att kommunicera till olika delar av kommunens organisation, och näringsliv.

Nulägesbeskrivning

Ett viktigt steg är att kommunen gör någon typ av nulägesanalys av miljötillståndet. På sikt bör målsättningen vara att kartlägga samtliga miljömål som är relevanta för kommunen, men i ett första skedet kan det vara lämpligt att begränsa antalet miljötillstånd. En bedömning av vilka miljötillstånd som är relevanta görs beroende på vilken typ av miljöpåverkande verksamheter det finns som påverkar miljön i. Har kommunen haft en medborgardialog bör de även ta med miljötillstånd som har betydelse för de kvaliteter som har lyfts i medborgardialogen.

Nulägesbeskrivning

- miljötillståndet i kommunen
- orsaker till miljöproblemen
- är problemen globala, regionala och/eller lokala – börja med de lokala
- konsekvenser av miljöproblemen – värdet av nådda miljömål
- när målen är antagna bör analysen också ge svar på frågan om vi närmar, eller avlägsnar oss från målen och i vilken takt det sker

TIPS - Kartläggning av miljötillstånd

Ta kontakt med länsstyrelsen och hör om de har användbart underlag för att beskriva de miljötillstånd i er kommun.

Länsstyrelsens gemensamma uppföljning RUS har mycket användbart material

Miljömål.nu ger överblick och klargör vilka myndigheter som är ansvarig för de olika miljömålen.

Kartläggning av miljötillstånd

För att beskriva miljötillståndet behövs underlagsmaterial. För att detta inte ska vara för betungande i uppstarten av arbetet kan det vara lämpligt avgränsa beskrivningen av miljötillståndet till ett visst antal aspekter. Vilken nivå ligger miljöproblemet på: globalt, regionalt, lokalt? Börja arbeta med de lokala miljöproblemen. Välj ut ett begränsat antal miljötillstånd att beskriva, exempelvis, skyddad natur, utsläpp av växthusgaser och rikt odlingslandskap. Utgå från data som finns tillgänglig och hitta en lämplig nivå.

Exempel på nulägesanalyser:

Faluns kommun
Bjurholms kommun

Kartläggning av eventuella miljöproblem

För att komma tillrätta med miljöproblemen behöver orsaken till problemet fastställas.

Vilka aktiviteter, verksamhet, produkter och material är det som leder till de eventuella miljöproblemen?

Vad är det för utsläpp, är det så kallade punktutsläpp, större utsläpp från en källa, exempelvis industri, eller rör det sig om diffusa utsläpp, som bilavgaser eller gödningsmedel från åkrar?

Vilka är effekterna av miljöproblemen och vilka konsekvenser kan dessa få för människor och miljö?

För att ge goda förutsättningar för att arbetet med de lokala miljömålen är det bra att involvera andra strategiska delar i kommunen för att diskutera vilka drivkrafter och verksamheter i kommunen som leder till en negativ miljöpåverkan.

Gör prioritering av miljömålen:

Det är viktigt att göra prioriteringar i sitt miljömålsarbete för att göra arbetet hanterbart och höja kvaliteten i arbetet av de miljömål som prioriteras. I prioriteringen bör nulägesanalysen var ledande, men i de fall kommunen har haft någon typ av medborgardialog bör denna också beaktas.

Exempel på prioritering bland miljömålen:

Steg 3 a) Högsta prioritet både för kommun, län och nation

Steg 3 b) Viktigt i kommunen

Steg 3 c) Viktigt men för tillfället ett mindre problem

Begränsa antalet nationella miljökvalitetsmål. Lägga förslag på tidssplan för arbetet. Det kan vara lämpligt att välja ut och arbeta med lokala miljömål som kommunens verksamhet, invånare och företag kan påverka. Exempel: Frisk luft, Bara Naturlig försurning. Eller mål som rör vatten (ex. myllrande våtmarker, levande sjöar. Även God bebyggd miljö kan vara ett lämpligt miljökvalitetsmål.)

Begränsa antalet mål och åtgärder. Ta de allra viktigaste målen och ta fram förslag på åtgärder för dessa. Belys synergier, finns det andra åtgärder eller mål i kommunen som stärker effekten av åtgärden och hindrar måluppfyllnaden, eller finns det konflikter, åtgärder eller mål som görs i kommunen som minskar effekten åtgärden eller hindrar måluppfyllelsen. Låt de första miljömålen vara en start på utvecklingen av ert miljöarbete.

Formulera lokala miljömål

- Utgå från de nationella och regionala miljömålen, men formulera mål som angelägna för just er kommun.
- Kvantifiera miljömålen så långt det går. Och annars försök definiera miljömålen.
- Formulera realistiska miljömål. Börja med de lågt hängande frukterna.
- Formulera mål som går att följa upp. Där det finns bakgrundsdata.
- Låt er inspireras av andra kommuner och se hur de formulerat sina mål

Gör en inventering av vilka åtgärder som görs idag på er kommun och hur dessa relaterar till de miljömål ni formulerat. Även om kommunen inte har strukturerat sitt miljöarbete finns det ofta flera åtgärder som gjort som bidrar till att nå miljökvalitetsmålen. Det är viktigt att se vad för åtgärder som redan görs i kommunen och de relaterar till de formulerade miljömålen.

Länkar:
SKL: Miljömålen i planer och program

Exempel på lokala miljömål och åtgärder:
Nynäshamns kommun
Gävle kommun

Formulera åtgärder för att nå miljömålen

- Ge förslag på åtgärder för att nå de lokala miljömålen. Hitta synergier med verksamhetsplan och/eller andra styrdokument., exempelvis näringsutvecklingsplan
- Ge förslag på utförare av miljömålen
- Förslag på hur kommunen kan stimulera näringsverksamheter som bidrar till att nå miljömålen.
- Låt er inspireras av andra kommuner och se hur de formulerat sina åtgärder.

Ta fram indikatorer

Indikatorerna gör det möjligt att mäta och följa upp hur arbete med de lokala miljökvalitetsmålen och är viktiga som underlag för beslut. De kan ses som stickprov som tillsammans ger en bild av hur miljöarbetet fortskrider. Genom att kvantifiera miljömålsarbete med hjälp av indikatorer kan de tas med i kommunens budget och följas upp vid årsredovisning. **Indikatorerna kan också vara lämpliga att kommunicera ut som resultat av kommunens miljömålsarbete.**

Indikatorer bör vara:

- Relevanta för de miljömål det ska indikera tillståndet för
- Lättillgänglig data
- Upprepningsbar
- Tydlig koppling till den lokala miljön
- Försök skapa indikatorer som skapar intresse och engagemang hos allmänheten

Länktips för indikatorer:

Sveriges Ekokommuner: Gröna nyckeltal

SKL: Data och miljöindikatorer på kommunnivå

HUV- kolla länk